

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΕΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η εκκίνηση της Κορίνθου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Γιώργος Μπαγάκης,

Ειδικός Σύμβουλος του Δημάρχου Κορινθίων
για τις Πόλεις που Μαθαίνουν και Ομότιμος Καθηγητής
στο Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΓΡΗΓΟΡΗ

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΕΙ ΣΗΜΕΡΑ

Global Network
of Learning Cities
[www.uil.unesco.org/
learning-cities](http://www.uil.unesco.org/learning-cities)

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΕΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η εκκίνηση της Κορίνθου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Γιώργος Μπαγάκης

*Ομότιμος Καθηγητής στο Τμήμα
Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και Ειδικός Σύμβουλος
του Δημάρχου Κορινθίων για τις Πόλεις που Μαθαίνουν*

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΗΓΟΡΗ®

ΑΘΗΝΑ 2021

Σχεδιασμός εξωφύλλου:

Σταύρος Χελιώτης (stavros.xeliotis@gmail.com)

Infographic vector created

by katemangostar - www.freepik.com

Σελιδοποίηση:

Γιάννης Καρδαμίτσης (parisart@otenet.gr)

ISBN 978-960-612-363-4

Copyright © 2021

ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ

&

Ιπποκράτους 43, 106 80 Αθήνα, τηλ. 210 3637016, fax: 210 3626646

http: www.grigorisbooks.gr • e-mail: info@grigorisbooks.gr

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή και μετάδοση, στο σύνολο ή εν μέρει, έστω και μίας σελίδας ή και περιληπτικά, κατά παράφραση ή διασκευή, του παρόντος βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο (μηχανικό, ηλεκτρονικό, τηλεοπτικό, φωτοτυπικό, ηχογραφήσεως κ.τ.λ.) χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη (Ν. 2121/93, άρθρο 51). Η απαγόρευση αυτή ισχύει και για Δημόσιες Υπηρεσίες, Βιβλιοθήκες, Πανεπιστήμια, Οργανισμούς κ.τ.λ. (άρθρο 18). Οι παραβάτες διώκονται (άρθρο 13) και επιβάλλονται κατά τον νόμο κατάσχεση, αστικές και ποινικές κυρώσεις (άρθρα 64-66).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικό σημείωμα της Προέδρου της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO	9
<i>Αικατερίνη Παπαχριστοπούλου-Τζιτζικώστα</i>	
Σημείωμα του Δημάρχου Κορινθίων	11
<i>Βασίλης Νανόπουλος</i>	
Εισαγωγικά	13
<i>Γιώργος Μπαγάκης</i>	

ΜΕΡΟΣ Α ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ

1. Το Παγκόσμιο Δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν της UNESCO	17
<i>Κωνσταντίνος Παγκράτης</i>	
2. Η παιδαγωγική της Πόλης που Μαθαίνει	22
<i>Πέτρος Γουγουλάκης</i>	

ΜΕΡΟΣ Β

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΠΡΟΑΓΓΕΛΟΙ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΠΡΟΤΑΓΜΑ

1. Ένα νέο πρόταγμα για την εκπαίδευση: πόλεις μάθησης
και ανοιχτά σχολεία – Πολιτιστικά κέντρα 29
- Δημήτρης Κ. Βεργίδης*

ΜΕΡΟΣ Γ

ΔΥΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΚΑΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ: ΘΕΡΜΗ ΚΑΙ ΛΑΡΙΣΑ

1. Ενισχύοντας τη συμμετοχή των νέων στις πόλεις
που μαθαίνουν: το κοινωνιοκρατικό παράδειγμα
του Συμβουλίου Νέων Δήμου Θέρμης 39
- Γιώργος Α. Κουλαουζίδης*
Με τη συμβολή των:
Χρύσα Κληματσούδα, Μελίνα Ραμπίδου (Δήμος Θέρμης) και
Σοφία Κυπριανίδου, Δρ. Νάγια Τσελέπη (Εργαστήρι Χωρίς Σύνορα)
2. Μιά Πόλη που Μαθαίνει στα χρόνια της Πανδημίας 52
- Δημήτρης Δεληγιάννης*

ΜΕΡΟΣ Δ

Η ΕΚΚΙΝΗΣΗ, ΤΟ ΣΤΙΓΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ

1. Το πρώτο στίγμα της Ομάδας της Κορίνθου για τις Πόλεις
που Μαθαίνουν 71
- Γιώργος Μπαγάκης*

2. Η Ομάδα της Κορίνθου για την Εκπαίδευση στο πλαίσιο των Πόλεων που Μαθαίνουν. Πρώτο στίγμα	83
<i>Αριστέα Καλογεροπούλου, Όλγα Κονομόδη-Θωμά, Γιώργος Μπαγάκης, Ευάγγελος Παπαϊωάννου, Αικατερίνη Παπανικολάου, Παναγιώτης Σακελλαράκης, Σοφία Σκάζα, Παναγιώτης Τσιωτάκης</i>	
3. Η Ομάδα της Κορίνθου για τον Πολιτισμό, στο πλαίσιο των Πόλεων που Μαθαίνουν. Τρόπος συμμετοχής και πρώτος προγραμματισμός	85
<i>Μαρία Μέξια, Μαρία Πετρακάκη</i>	
4. Η ομάδα της Κορίνθου για τον Τουρισμό στο πλαίσιο των Πόλεων που Μαθαίνουν. Πρώτες επεξεργασίες	87
<i>Τιμολέοντας Πιέτρης, Γαρυφαλιά Χριστοπούλου</i>	
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ	89
<i>Γιώργος Μπαγάκης</i>	

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ UNESCO

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑ

Είναι ιδιαίτερη τιμή να χαιρετίζω με την ιδιότητά μου ως Προέδρου της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO την έκδοση του Δήμου Κορίνθου επί τη ευκαιρία της ένταξης της πόλης στο Παγκόσμιο Δίκτυο Πόλεων Μάθησης της UNESCO.

Η UNESCO λαμβάνοντας υπ' όψιν της τις σύγχρονες προκλήσεις, τα ελλείμματα και τις αδυναμίες των κεντρικών εξουσιών σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και την επιτακτική ανάγκη μείωσης του συγκεντρωτισμού και της γραφειοκρατίας, διαμόρφωσε, το 2015, το Παγκόσμιο Δίκτυο Πόλεων που Μαθαίνουν της UNESCO.

Βασικός στόχος του Δικτύου είναι η κινητοποίηση των τοπικών κοινωνιών για την προώθηση ευκαιριών μάθησης, κατάρτισης και ευαισθητοποίησης των πολιτών, καθώς και η διαμόρφωση πολιτικών για την ενίσχυση της ισότητας και της κοινωνικής ενσωμάτωσης μειονεκτούντων ομάδων.

Μέχρι σήμερα με τη στήριξη και την παροχή τεχνογνωσίας της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO έχουν εγγραφεί στο Παγκόσμιο Δίκτυο Πόλεων Μάθησης της UNESCO 14 Δήμοι που είναι οι εξής: Αθηναίων, Νέας Σμύρνης, Ελευσίνας, Λάρισας, Σερρών, Τρικάλων, Πυλίας-Χορτιάτη, Ευόσμου-Κορδελιού, Θέρμης, Βόλου, Λέσβου, Σάμου και Ηρακλείου. Τελευταίος Δήμος που ενετάχθη είναι η Κόρινθος και συγχαίρω όσους εργάστηκαν για την επιτυχία αυτή.

Μια Πόλη Μάθησης δίνει προτεραιότητα στην ανίχνευση των τοπικών αναγκών, την αξιοποίηση των γνώσεων των πολιτών και την ευαισθητοποίησή τους για την κάλυψη των κενών της τοπικής αυτοδιοίκησης. Με άλλα λόγια, βοηθά τη διαμόρφωση ενεργών πολιτών, που βιώνουν ουσιαστικά την έννοια της δημοκρατικής διακυβέρνησης, παρεμβαίνουν στη λειτουργία της πόλης τους και αλλάζουν την πορεία των πραγμάτων.

Μέσω της ένταξης στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO, οι πόλεις-μέλη διασυνδέονται με τον διεθνή οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών μπορούν να επωφεληθούν από τη δικτύωση με άλλες πόλεις, πανεπιστήμια, ιδρύματα και φορείς, να ανταλλάξουν τεχνογνωσία, βέλτιστες πρακτικές και λύσεις για καίρια προβλήματα, που ανακύπτουν στο πλαίσιό τους. Επιπλέον, οι Δήμοι μπορούν μέσω του Δικτύου να ενισχύσουν τις τοπικές τους βιομηχανίες, αναζωογονώντας την αγορά εργασίας, τονώνοντας τον τουρισμό και την ανάπτυξη.

Πιστεύω πως η εν λόγω έκδοση θα συνδράμει την τοπική κοινωνία να συνειδητοποιήσει τα πολλαπλά οφέλη της ένταξης στο εν λόγω Δίκτυο και να κάνει πράξη της αρχές της διά βίου μάθησης, της χρήσης των νέων τεχνολογιών, της ενσωμάτωσης μειονεκτούντων ομάδων και της προώθησης μιας κουλτούρας μάθησης στο σχολείο, την οικογένεια, αλλά και το εργασιακό περιβάλλον.

Θα ήθελα να συγχαρώ τον Δήμαρχο Κορίνθου καθώς και τον κύριο Γιώργο Μπαγάκη για την πρωτοβουλία. Σας εύχομαι καλή συνέχεια στις μελλοντικές σας δράσεις.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Είμαι ιδιαίτερα ευτυχής ως Δήμαρχος της Κορίνθου για την επίτευξη του στόχου που είχαμε εξ αρχής θέσει, την ένταξη της πόλης στο παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO «Πόλεις που Μαθαίνουν». Πρεσβεύοντας την εξωστρέφεια και την υιοθέτηση καλών πρακτικών, γνωρίζοντας καλά πως η γνώση «δεν έχει και δεν πρέπει να έχει όρια» **πετύχαμε τη συμμετοχή μας τον Σεπτέμβριο του 2020.**

Η ένταξή μας, η μοναδική των τελευταίων 2 ετών στη χώρα, μας τιμά!

Επιβραβεύει την οργάνωση, τη γνώση και την αρτιότητα της πρότασης που κατέθεσε η ομάδα με επικεφαλής τον Καθηγητή κ. Γιώργο Μπαγάκη.

Αποτελεί δε ένα «παράθυρο γνώσης» παράλληλα όμως και μια ευκαιρία να δουλέψουμε και να πετύχουμε πάνω στο **τρίπτυχο Εκπαίδευση – Πολιτισμός – Τουρισμός**, όπως πολλές ανά τον κόσμο πόλεις έχουν πράξει ως σήμερα.

Η συμμετοχή πολιτών και φορέων στις πρώτες εκδηλώσεις – συζητήσεις μάς δικαιώνει!

Φίλες και φίλοι,

Η Κόρινθος είναι μια πόλη που θέλει να μάθει!

Μια πόλη που στοχεύει μέσα από το δίκτυο να προωθήσει και να διευρύνει τη συμμετοχή των πολιτών και των φορέων της, να ενώσει τις απόψεις και τις προτάσεις τους, να διαμορφώσει με συνεργασία και σύνθεση την «επόμενη μέρα» της.

Η έκδοση που κρατάτε στα χέρια σας είναι ένας διάυλος επικοινωνίας. Είναι το μήνυμα που θέλουμε να στείλουμε σε ακόμα περισσότερους πολίτες, σε ακόμα περισσότερους φορείς για το δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν και τις ωφέλειες που προκύπτουν από τη συμμετοχή σε αυτό.

Θα κλείσω επικαλούμενος τη φράση του ΜΑΟ ΤΣΕ ΤΟΥΝΓΚ «Το πρώτο βήμα είναι το σημαντικότερο για τις σπουδαίες πορείες». ***Εμείς, η Κόρινθος, κάναμε ήδη το πρώτο αυτό βήμα σε μια σπουδαία, είμαι βέβαιος γι' αυτό, πορεία!***

Μετά από δύο περίπου χρόνια με προσπάθειες και ζυμώσεις, στις 21 Σεπτεμβρίου 2020 η Κόρινθος εντάχθηκε στο παγκόσμιο δίκτυο της UNESCO των «Πόλεων που Μαθαίνουν». Ακολούθησε η απαραίτητη οργανωτική προετοιμασία (ορισμός ειδικού συμβούλου και αρχικής ομάδας) και εν μέσω καραντίνας αποφασίστηκε η πραγματοποίηση διαδικτυακής (αναγκαστικά) εκδήλωσης για τη συγκεκριμένη ένταξη. Σε αυτή συμμετείχαν περισσότερα από εκατό είκοσι άτομα. Παρουσιάσεις έκαναν κυρίως ειδικοί για τις «Πόλεις που Μαθαίνουν» καθώς και για τη Διά Βίου Μάθηση, οι οποίοι προέρχονταν από την Κόρινθο, ευρύτερα από την Ελλάδα καθώς και από την Ευρώπη.

Στις παρεμβάσεις αναδείχτηκαν θεωρητικά, μεθοδολογικά, ιστορικά στοιχεία του Δικτύου των «Πόλεων που Μαθαίνουν» στο ελληνικό πλαίσιο, δυνατότητες που παρέχει, καλά παραδείγματα αξιοποίησης του δικτύου από διαφορετικές ελληνικές και ξένες πόλεις, ορισμένες από τις οποίες είναι βραβευμένες από την UNESCO. Επίσης παρουσιάστηκε το δίκτυο με τη διεθνή του προοπτική όπως συντονίζεται από το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO στο Αμβούργο. Τέλος, σκιαγραφήθηκαν η θεώρηση της Κορίνθου για το δίκτυο αυτό, δυνατότητες που διανοίγονται με την ένταξη της Κορίνθου καθώς και οι πυλώνες του στην Κόρινθο (Εκπαίδευση, Πολιτισμός και Τουρισμός).

Τα κείμενα που ακολουθούν βασίζονται στις σύντομες παρουσιάσεις που έγιναν στην εκδήλωση αυτή και χωρίζονται σε 4 μέρη.

Το πρώτο μέρος αποτελείται από δύο κείμενα (**Παγκράτης, Γουγουλάκης**). Το πρώτο κείμενο εστιάζει στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO των Πόλεων που Μαθαίνουν από την οπτική του Ινστιτούτου Διά Βίου Μάθησης της UNESCO στο Αμβούργο. Το δεύτερο κείμενο επιχειρεί να αναδείξει την Παιδαγωγική μιας Πόλης που Μαθαίνει από την παιδαγωγική διάσταση της δημοκρατίας.

Το δεύτερο μέρος είναι από ένα κείμενο (**Βεργίδης**) που βασίζεται σε παλιότερες ελληνικές εμπειρίες, οι οποίες θα μπορούσε να θεωρηθούν ως προάγγελος των Πόλεων που Μαθαίνουν στη χώρα μας. Δίνει επίσης έμφαση στη δυναμική της λογική που διαπερνά τις «Πόλεις που Μαθαίνουν» για τη σύνθεση των σημαντικών αποτελεσμάτων από διαφορετικά από τα κάτω (bottom-up) προγράμματα, τα οποία έχουν υλοποιηθεί στη χώρα μας χωρίς όμως να έχουν ακόμα συναρθρωθεί.

Το τρίτο μέρος αποτελείται από δύο κείμενα (**Κουλαουζίδης, Δηληγιάννης**) από ενδιαφέροντα καλά ελληνικά παραδείγματα «Πόλεων που Μαθαίνουν»: Της Θέρμης και της Λάρισας (η τελευταία πόλη έχει βραβευτεί από την UNESCO).

Το τέταρτο μέρος βασίζεται σε ένα βασικό κείμενο (**Μπαγάκης**), στο οποίο επιχειρείται να αναδειχτεί το αρχικό στίγμα της Κορίνθου ως Πόλη που Μαθαίνει. Ακολουθούν τρία πολύ συνοπτικά κείμενα που σκιαγραφούν το ειδικότερο στίγμα καθενός από τους τρεις πυλώνες της Κορίνθου στο προηγούμενο πλαίσιο: Εκπαίδευση (**Καλογεροπούλου, Κονομόδη-Θωμά, Μπαγάκης, Παπαϊωάννου, Παπανικολάου, Σακελλαράκης, Σκάζα, Τσιωτάκης**), Πολιτισμός (**Μέξια, Πετρακάκη**) και Τουρισμός (**Πιέτρης, Χριστοπούλου**).

ΜΕΡΟΣ Α

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ

Το πρώτο κείμενο (Παγκράτης) εστιάζει στο δίκτυο της UNESCO των Πόλεων που Μαθαίνουν από την οπτική του Ινστιτούτου Διά Βίου Μάθησης της UNESCO στο Αμβούργο. Πιο συγκεκριμένα αναφέρεται στην προέλευση της ιδέας των «Πόλεων που Μαθαίνουν», στην αξιοποίησή της από την UNESCO και στη δημιουργία του αντίστοιχου δικτύου. Εστιάζει επίσης στη νέα στρατηγική του δικτύου, που προέκυψε από σχετικές έρευνες στις πόλεις του δικτύου και αποτελείται από επτά άξονες: Εκπαίδευση για βιώσιμη ανάπτυξη, Επιχειρηματικότητα, Εκπαιδευτικός προγραμματισμός, Γραμματισμός, Μάθηση για την υγεία και την ευεξία, Εκπαίδευση για την πολιτεότητα, Ισότητα και ένταξη στην εκπαίδευση. Τέλος το κείμενο εστιάζει στο 5^ο διεθνές συνέδριο του Δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν, που θα πραγματοποιηθεί το Φθινόπωρο του 2021 στην πόλη Yeonsu-gu της Νοτίου Κορέας, στο οποίο συμμετέχουν εμπειρογνώμονες και εκπρόσωποι της εκπαίδευσης από 229 μέλη του δικτύου και θα έχει ως τίτλο: «Παγκόσμια εκπαίδευση για την υγεία και αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης».

Το δεύτερο κείμενο (Γουγουλάκης) επιχειρεί να αναδείξει την Παιδαγωγική μιας Πόλης που Μαθαίνει από την παιδαγωγική διάσταση της δημοκρατίας. Πιο αναλυτικά στο κείμενο τίθενται τα θέματα της λαϊκής κυριαρχίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων στο πλαίσιο της δημοκρατίας. Εστιάζει επίσης στη μετατροπή του ατομικού σε συλλογικό, στη βιωματική, τη χειραφετητική διαδικασία, στον αναστοχασμό αξιοποιώντας μεγάλα ονόματα της εκπαίδευσης όπως ο Dewey και ο Freire. Στο ίδιο πλαίσιο το κείμενο δίνει έμφαση στην από τα κάτω (bottom-up) προσέγγιση και στην αποκέντρωση που διαφαίνονται ως δυνατότητες για την Κόρινθο στο ξεκίνημά της ως ενταγμένη πόλη στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO.

1. ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΤΗΣ UNESCO

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΓΚΡΑΤΗΣ

Ειδικός στην Εκπαιδευτική Πολιτική,
Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO, Αμβούργο Γερμανία

Η ιδέα των Πόλεων που Μαθαίνουν (Learning Cities), δεν είναι καινούργια αλλά ξεκίνησε από τις αρχές του 1970 από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και το έργο του στον τομέα της διά βίου μάθησης κυρίως σε χώρες της Ευρώπης. Ο διάλογος μεταξύ φορέων εκπαιδευτικής πολιτικής, ερευνητών και της κοινωνίας των πολιτών θα συνεχιστεί για αρκετά χρόνια και πλέον επίσημα το 2015 το παγκόσμιο δίκτυο των πόλεων μάθησης δημιουργείται από το Ινστιτούτο της UNESCO για τη Διά Βίου Μάθηση και ανακοινώνεται πλέον δημόσια η έναρξη συμμετοχής στο πρόγραμμα. Η κίνηση αυτή προήλθε από την UNESCO ως αποτέλεσμα πολυετούς διαλόγου και έρευνας για το πώς οι πόλεις μάθησης μπορούν να ενισχύσουν τους πολίτες στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, αξιών και γνώσης για ένα βιώσιμο μέλλον.

Η UNESCO ορίζει την Πόλη που Μαθαίνει ως μια πόλη η οποία στηρίζει τη διά βίου μάθηση και πιο συγκεκριμένα την πόλη εκείνη η οποία κινητοποιεί όλους τους διαθέσιμους πόρους για να προωθήσει τη μάθηση χωρίς αποκλεισμούς και σε όλες τις βαθμίδες ξεκινώντας από την πρωτοβάθμια έως και την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η Πόλη που Μαθαίνει στοχεύει στο να ενδυναμώσει τη μάθηση μέσα στην οικογένεια αλλά και στον χώρο εργασίας και στο να προάγει τη χρήση σύγχρονων νέων τεχνολογιών μάθησης. Επιπλέον, προσβλέπει στην ενίσχυση και την ποιό-

τητα στη μάθηση μέσω της ανάπτυξης μιας μαθησιακής κουλτούρας καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής. Με αυτόν τον τρόπο, η πόλη προσανατολίζεται προς την ενίσχυση κοινωνικών πολιτικών ένταξης και συμπερίληψης, την οικονομική εξέλιξη και την πολιτιστική ευημερία και τη βιώσιμη ανάπτυξη καθώς και την ενδυνάμωση του ατόμου (UNESCO Global Network of Learning Cities Guiding Documents, 2015).

Το δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν της UNESCO, είναι ένα διεθνές δίκτυο το οποίο δραστηριοποιείται στον τομέα της εκπαιδευτικής πολιτικής, παρέχοντας τεχνογνωσία και καλές πρακτικές.

Τα μέλη του δικτύου (229 πόλεις μέλη σε 64 χώρες) ωφελούνται από την ανταλλαγή ιδεών με άλλες πόλεις, καθώς και λύσεων για ζητήματα που προκύπτουν σε σχέση με τη διά βίου μάθηση και την εκπαίδευση.

Το δίκτυο υποστηρίζει την επίτευξη των δεκαεπτά στόχων αειφόρου ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και ιδίως του τέταρτου στόχου, ο οποίος αφορά στην παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης και διά βίου μάθησης, και του ενδέκατου (βιώσιμες πόλεις και κοινότητες). Επίσης στοχεύει στη βελτίωση των πρακτικών για την ενίσχυση της διά βίου μάθησης στις πόλεις-μέλη και προωθεί τον πολιτικό διάλογο και την ισότιμη μάθηση μεταξύ των πόλεων-μελών, μέσω της συμμετοχής τους σε ερευνητικές μελέτες οι οποίες προβάλλουν τις πόλεις και τις ενέργειές τους στον τομέα της εκπαίδευσης, όπως επίσης και τις καλές πρακτικές τις οποίες υιοθετούν και εφαρμόζουν.

Οι πόλεις-μέλη έχουν επίσης πρόσβαση σε εκπαιδευτικά προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων στελεχών και επαγγελματιών στον τομέα της διά βίου μάθησης. Τα προγράμματα αυτά βασίζονται σε ένα σύνολο από συστάσεις για δράση σε διάφορους τομείς, και στα στάδια της διαδικασίας δημιουργίας μιας Πόλης που Μαθαίνει, όπως για παράδειγμα ο έλεγχος και η αξιολόγηση, η χρηματοδότηση, αλλά και εορταστικές εκδηλώσεις για τη διά βίου μάθηση (UNESCO Institute for Lifelong Learning, 2019).

Η νέα στρατηγική του δικτύου η οποία δημοσιεύτηκε το 2019 (Strategy of the UNESCO Global Network of Learning Cities, 2019), παρουσιάζει επτά θεματικές ενότητες οι οποίες είναι βασισμένες σε έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε το ίδιο έτος, μέσω ενός ηλεκτρονικού ερωτη-

ματολογίου προς όλα τα μέλη του δικτύου. Οι θεματικές ενότητες είναι οι εξής:

1. Εκπαίδευση για βιώσιμη ανάπτυξη
2. Επιχειρηματικότητα
3. Εκπαιδευτικός προγραμματισμός
4. Γραμματισμός
5. Μάθηση για την υγεία και την ευεξία
6. Εκπαίδευση για την πολιτειότητα και
7. Ισότητα και ένταξη στην εκπαίδευση

Η πόλη Yeonsu-gu της Νοτίου Κορέας θα φιλοξενήσει το πέμπτο Διεθνές Συνέδριο για τις Πόλεις που Μαθαίνουν, το οποίο θα πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο του 2021. Στο συνέδριο θα συμμετέχουν εμπειρογνώμονες και εκπρόσωποι της εκπαίδευσης από 229 μέλη του δικτύου και θα έχει ως τίτλο: «Παγκόσμια εκπαίδευση για την υγεία και αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης».

Οι πόλεις αποτελούν το επίκεντρο της πανδημίας, η οποία επιδείνωσε τις ήδη υπάρχουσες ανισότητες. Οι πόλεις βρίσκονται επίσης στην πρώτη γραμμή για να αντιμετωπίσουν την κρίση και να προετοιμάσουν την περίοδο μετά την πανδημία. Είναι στις πόλεις όπου η καινοτομία και η ανταλλαγή γνώσεων παρέχονται σε μεγάλο βαθμό. Η συνεχιζόμενη πανδημία οδήγησε σε μια τοπική προσέγγιση στο τεράστιο θέμα της παγκόσμιας υγείας. Η υγεία του πλανήτη και των πληθυσμών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πώς μπορεί να βελτιωθεί η ευημερία στις πόλεις.

Η εφαρμογή της διά βίου μάθησης για όλους μπορεί να αποτελέσει το βασικό χαρακτηριστικό των αποτελεσματικών τοπικών εκπαιδευτικών απαντήσεων στην πανδημία. Οι πόλεις έχουν επιτρέψει στις τοπικές κυβερνήσεις να εντοπίσουν τα κενά στην παροχή μάθησης και να τα γεμίσουν με μη τυπικές και άτυπες πρωτοβουλίες μάθησης. Παρά το γεγονός ότι οι πόλεις δεν έχουν μεγάλο έλεγχο της επίσημης τυπικής εκπαίδευσης, πολλές κατάφεραν να δημιουργήσουν συνεργασίες για μη τυπικά και άτυπα προγράμματα μάθησης. Σε αυτή τη διαδικασία, πολλές πόλεις κατάφεραν να ευθυγραμμίσουν τρεις τρόπους μάθησης: τυπική, μη τυπική και άτυπη.

Οι πόλεις που ξεκινούν αυτήν την πορεία θα πρέπει πρώτα να προσκαλέσουν και να εμπλέξουν διαφορετικούς συνεργαζόμενους φορείς στη συζήτηση μιας ολοκληρωμένης τοπικής διά βίου μάθησης. Αυτό το όραμα θα μπορούσε να ξεκινήσει για παράδειγμα υιοθετώντας έναν χάρτη μάθησης της πόλης για να καθοδηγήσει τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων και τη συμβολή του καθενός φορέα. Η καλή πρακτική μιας πόλης μπορεί να εξαπλωθεί και να κλιμακωθεί ώστε να οδηγήσει σε μια εθνική πρωτοβουλία, με την υποστήριξη της κεντρικής κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων ειδικών διατάξεων σχετικά με τον COVID-19. Η χαρτογράφηση ενισχύει την ανθεκτικότητα των πόλεων κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή τοπικών μέτρων εκπαίδευσης και μάθησης και η συμμετοχή ποικιλίας τοπικών εταίρων επιτρέπει τη διαμόρφωση λύσεων σε πολλές προκλήσεις.

Το συνέδριο θα δημιουργήσει μία νέα δυναμική για καινοτόμες, δημιουργικές και οραματικές αντιλήψεις σε τοπικό επίπεδο, καθιστώντας τη διά βίου μάθηση πραγματικότητα. Έτσι ωφελούνται οι πολίτες για την αντιμετώπιση των διαφόρων προκλήσεων που οδηγούνται από περιβαλλοντικές αλλαγές, τροποποιήσεις στον κόσμο της εργασίας, την άνοδο εφαρμογών της τεχνητής νοημοσύνης και τις δημογραφικές αλλαγές.

Επίσης θα αναδείξει πώς η εκπαίδευση και ο πολιτισμός μπορούν να συνεισφέρουν σε τοπικό επίπεδο και πώς συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση της δημόσιας υγείας ως σύστημα συνεργασίας μεταξύ των εθνικών κυβερνήσεων και των συνεργατών σε τοπικό επίπεδο.

Το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO (UIL) σύντομα θα προσκαλέσει τις πόλεις-μέλη του δικτύου να σχηματίσουν μια διμερή ή τριμελή αντιπροσωπεία για να συμμετάσχει στο συνέδριο, η οποία περιλαμβάνει δήμαρχους, στελέχη εκπαίδευσης πόλεων και εμπειρογνώμονες που είναι ειδικοί και ενδιαφερόμενοι στο θέμα της ανάπτυξης των Πόλεων που Μαθαίνουν.

Βιβλιογραφία

Strategy of the UNESCO Global Network of Learning Cities, (2019). Available at: https://uil.unesco.org/system/files/future_strategy_a4_lay03c.pdf (Accessed 12 January 2021).

UNESCO Institute for Lifelong Learning (2019). Available at: <https://uil.unesco.org/lifelonglearning/learning-cities> (Accessed 20 January 2021).

UNESCO Global Network of Learning Cities Guiding Documents (2015). <https://uil.unesco.org/fileadmin/keydocuments/LifelongLearning/learning-cities/en-unesco-global-network-of-learning-cities-guiding-documents.pdf> (Accessed 18 January 2021).

2. Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΕΙ

ΠΕΤΡΟΣ ΓΟΥΓΟΥΛΑΚΗΣ

Καθηγητής Παιδαγωγικής Πανεπιστημίου Στοκχόλμης, Σουηδία

Θα ήθελα να απευθύνω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους οργανωτές της σημερινής εορταστικής εκδήλωσης για την ιδιαίτερα τιμητική πρόσκληση να συμμετάσχω και να απευθύνω χαιρετισμό. Δεν είμαι δημότης της Κορίνθου και φαινομενικά μας χωρίζει μεγάλη γεωγραφική απόσταση. Όμως ειλικρινά δεν νιώθω ξένος μαζί σας ούτε απόμακρα. Αυτό το οφείλω κυρίως στους συναδέλφους και φίλους που είναι παρόντες εδώ και ιδιαίτερα στον αγαπητό Γιώργο Μπαγάκη. Είχα –και έχω– την ευτυχία να συνομιλώ και να ανταλλάσσω ιδέες, προβληματισμούς και εμπειρίες μαζί τους για θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής και παιδείας όχι μέσα από το στενό πρίσμα του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος αλλά υπό την οπτική της Διά Βίου Μάθησης.

Η ένταξη της Κορίνθου στο δίκτυο της UNESCO των πόλεων που μαθαίνουν σηματοδοτεί την πρώτη πράξη υλοποίησης ενός οράματος και μιας αντίληψης για την καθοριστική σημασία της γνώσης, της μάθησης και της μόρφωσης ως συντελεστών προσωπικής και συλλογικής προόδου, οικονομικής ανάπτυξης και ευζωίας.

Ιδεολογική/κανονιστική αφετηρία για να αναδειχθεί μια πόλη σε πόλη που μαθαίνει είναι ο τρόπος που αντιλαμβάνεται και διαχειρίζεται τη σχέση δημοκρατίας, εκπαίδευσης και παιδείας· ιδωμένης όμως ως δυναμικής και διαρκούς σχέσης θεμελιωμένης σε έναν κώδικα αξιών, αντιλήψεων και συμπεριφορών, που θα πρέπει να συγκροτούν τον συνεκτικό

– συναινετικό – πυρήνα του κοινωνικού συμβολαίου και της σχέσης μας με το φυσικό περιβάλλον.

Θα προσεγγίσω την έννοια της πόλης που μαθαίνει μέσα από την παιδαγωγική διάσταση της δημοκρατίας, όσο πιο επιγραμματικά γίνεται, αναγκαστικά. Οι έννοιες της πόλης και της δημοκρατίας είναι αλληλένδετες και η μία δεν υφίσταται δίχως την άλλη. Επίσης, όπως μας αναφέρει ο γνωστός θεωρητικός της δημοκρατίας David Held (Held, 1995, σ. 14), "σχεδόν όλοι σήμερα αυτοχαρακτηρίζονται δημοκράτες, ανεξάρτητα αν οι απόψεις τους τούς τοποθετούν στη δεξιά, το κέντρο ή την αριστερά», αλλά σίγουρο είναι ότι μας λείπει ένας κοινός ορισμός της δημοκρατίας. Υπάρχουν βέβαια πολλοί ορισμοί και σημασίες που οι άνθρωποι προσδίδουν στη δημοκρατία με κίνδυνο η έννοια στο πλαίσιο του πολιτικού λόγου να μην έχει καμιά ιδιαίτερη σημασία (μια έννοια που σημαίνει τα πάντα δεν είναι και χρηστική!). Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να μας οδηγήσει στην απόρριψή της αλλά στην κατανόηση ότι η δημοκρατία, το νόημά της και το περιεχόμενό της, πρέπει διαρκώς να βρίσκεται στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου.

Σύμφωνα με τους David Beetham και Kevin Boyle (Beetham & Boyle, 2009) η έννοια της δημοκρατίας εμπεριέχει δύο βασικές αρχές, οι οποίες και την οριοθετούν: η πρώτη είναι η **αρχή της λαϊκής κυριαρχίας**, αυτό εξάλλου υποδηλώνει και η ίδια η λέξη «δημοκρατία», πάνω στη λήψη αποφάσεων που αφορούν το σύνολο των πολιτών.

Η δεύτερη αρχή συνδέεται με την πρώτη και εστιάζει στην **αναγνώριση και σεβασμό των δικαιωμάτων κάθε ατόμου κατά την άσκηση της λαϊκής κυριαρχίας** (Beetham & Boyle, 2009). Αν οι αρχές αυτές ισχύουν σε μια δημοκρατική πόλη που θέλει να μαθαίνει, τότε ο σκοπός, το περιεχόμενο και οι μορφές των διαδικασιών μάθησης, που λαμβάνουν χώρα σ' αυτήν και αποβλέπουν στο συλλογικό καλό, θα πρέπει να στηρίζονται σε αποφάσεις συλλογικές.

Στην ιδανική της εκδοχή η λήψη αποφάσεων, που επηρεάζουν όλη την κοινωνία, είναι συμμετοχική και από τη διαδικασία αυτή δεν αποκλείεται κανένα μέλος της. Μέσα από την υπεύθυνη συμμετοχή και τον σεβασμό στις αρχές της δημοκρατικής συνύπαρξης εμπεδώνεται η δημοκρατική νοοτροπία, απελευθερώνεται η δημιουργικότητα και ανα-

πτύσσεται η συναίσθηση της ατομικής και συλλογικής ευθύνης. Η δημοκρατία συντελεί στη δημιουργία κοινωνικού κεφαλαίου μέσα από την αβίαστη επικοινωνία των μελών της κατά την οποία οι ατομικές εμπειρίες ζυμώνονται με άλλες και ανασχηματίζονται σε νέες συλλογικές εμπειρίες γνώσης και μάθησης. Εμπειρίες και βιώματα που υποβάλλονται σε αναστοχασμό, όχι μόνο ατομικό αλλά και μαζί με άλλους, αποκτούν ποιότητα και συνέχεια, όπως μας διδάσκει ο Dewey, Dewey (1916), και επιδρούν δημιουργικά στις μελλοντικές μαθησιακές εμπειρίες των ατόμων. Μόνο έτσι οι εμπειρίες αποκτούν διδακτική/εκπαιδευτική αξία. Στη δική μας περίπτωση κυρίως οι εμπειρίες και τα βιώματα των Κορινθίων πολιτών θα πρέπει να είναι στο επίκεντρο του σχεδιασμού της *παιδαγωγικής* που θα εφαρμόσει η πόλη τους, αν θέλει να μαθαίνει.

Η παιδαγωγική της πόλης που μαθαίνει δεν έχει σχέση με την παιδαγωγική της άνωθεν επιβαλλόμενης εξουσίας, της καταπίεσης, της άγνοιας, της πειθάρχησης διά του φόβου, του κοινωνικού αποκλεισμού, του αποπροσανατολισμού και της χειραγώγησης. Η παιδαγωγική της «δημοκρατικής πόλης που μαθαίνει» λαμβάνει κινηματικά και χειραφετητικά χαρακτηριστικά: βασίζεται στην ποιοτική επιστημονική γνώση και αντιμάχεται την ελαφρότητα των ψευδεπίγραφων ειδήσεων (*fake news*) και τη σαγήνη του λαϊκισμού. Είναι η παιδαγωγική της επικοινωνίας και του διαλόγου που ενεργοποιεί και οδηγεί στη δράση, στην πράξη, για να χρησιμοποιήσω μια από τις βασικές έννοιες του παιδαγωγού των καταπιεσμένων Paolo Freire (Freire, 2009) η οποία εμπεριέχει και τον αναστοχασμό επί της δράσης (*reflection-in-action & reflection-on-action*) (Freire, 2009).

Η παιδαγωγική της δημοκρατικής μάθησης δεν εξαντλείται στην καλλιέργεια και διαμόρφωση δημοκρατικών πολιτών. Εστιάζει στη δράση του πολίτη ως δημοκρατικού υποκειμένου, στη δημιουργία ευκαιριών δράσης των δημοκρατικών υποκειμένων και τη δυνατότητα συλλογικής μάθησης από τις εμπειρίες «πολιτικής» δράσης.

Η παιδαγωγική της πόλης που μαθαίνει στοχεύει στη δημοκρατικοποίηση και στηρίζεται στον συμμετρικό διάλογο, την περιεκτική επικοινωνία, τον σεβασμό και την αμοιβαία εμπιστοσύνη. Είναι οι ίδιοι οι πολίτες που πιστεύουν στις δυνατότητές τους, που μπορούν και θέλουν να

σχεδιάσουν το μέλλον τους, με μορφές κοινωνικής αλληλόδρασης που επιλέγουν οι ίδιοι.

Ξεκίνησα τον χαιρετισμό μου λέγοντας ότι δεν με θεωρώ ξένο και απόμακρο αλλά συμμετοχο και παρόντα στο όραμά σας: για μια Κόρινθο που θέλει να δημιουργεί με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον, παρέχοντας ευκαιρίες σε όλους, χτίζοντας στέρεες υποδομές μάθησης και καλλιεργώντας κουλτούρα συμμετοχικότητας, συνεργασίας και προόδου. Η Κόρινθος που μαθαίνει είναι οι πολίτες της που ονειρεύονται, που ενεργοποιούνται, που καινοτομούν, που δεν φοβούνται. Όλοι μαζί μπορούμε να γίνουμε καλύτεροι, χωρίς κηδεμονισμούς.

Εδώ όμως έγκειται και η μεγάλη πρόκληση για την Κόρινθο. Το μεγάλο στοίχημα της μάθησης μπορεί να κερδηθεί αν όλοι συστρατευτούν στη διαμόρφωση και την υλοποίηση μιας πολιτικής μάθησης, η οποία θα διαπερνά εγκάρσια όλες τις δραστηρότητες της πόλης, τους εκπαιδευτικούς της φορείς, τον επιχειρηματικό κόσμο και τις συλλογικότητες της κοινωνίας πολιτών. Απαιτείται οργάνωση, ευελιξία, προγραμματισμός με στόχο να γίνει η Κόρινθος πόλη παράδειγμα προς μίμηση και τόπος ανοιχτός σε νέες ιδέες, που ελκύει ανθρώπους που την επιλέγουν για την εξωστρέφειά της, την ανεκτικότητα της και τις ποιοτικές υποδομές της, που διασφαλίζουν προϋποθέσεις οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης της πόλης –μιας πιο ολοκληρωμένης, λιγότερο άνισης, πιο ανθεκτικής και υγιούς πόλης (Florida, 2004). Καμιά όμως στρατηγική καινοτομίας και ανάπτυξης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο δεν διασφαλίζει προοπτική επιτυχίας, αν ταυτόχρονα δεν έχει στήριξη από την κεντρική διοίκηση και αν δεν συμβαδίζει με μεταφορά εξουσίας και αρμοδιοτήτων από τους εθνικούς θεσμούς στις πόλεις και τις τοπικές κοινωνίες.

Επιλέγω να ολοκληρώσω τον χαιρετισμό μου παραθέτοντας την απάντηση μιας μαθήτριας Λυκείου (ελλαδικό) σε ερώτηση συνέντευξης αναφορικά με την άποψή της για τη μάθηση και εκπαίδευση στο πλαίσιο μιας διπλωματικής εργασίας την οποία επιβλέπω:

«Η εκπαίδευση που λαμβάνουμε από το σχολείο είναι η πρώτη προσπάθεια του ανθρώπου να διαμορφώσει τον χαρακτήρα του και να αποκτήσει κάποιες αξίες και ιδανικά. Η απουσία της θα επιφέρει μόνο αρνητικές συνέ-

πειες σε εμάς τους ίδιους αλλά και μετέπειτα στην κοινωνία καθώς η αμάθεια και η ημιμάθεια είναι η πηγή των περισσότερων κακών στον κόσμο. Κάθε άνθρωπος που θέλει να παλέψει για έναν καλύτερο κόσμο, μπαίνει αυτόματα σε μια αέναη εκπαίδευση για να κατακτήσει όσες περισσότερες γνώσεις μπορεί.»

Βιβλιογραφία

- Beetham, D. & Boyle, K. (2009). *Introducing Democracy. 80 Questions and Answers*. Paris:UNESCO <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000181392>
- Dewey, J. (1916). *Democracy and Education*. New York: The Free Press.
- Florida, R. (2004). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community, and Everyday Life*. New York: Basic Books.
- Freire, P. (2009). *Η αγωγή του καταπιεσμένου*. Αθήνα: Κέδρος.
- Held (1995). *Μοντέλα δημοκρατίας*. Αθήνα: Στάχυ.

ΜΕΡΟΣ Β

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΠΡΟΑΓΓΕΛΟΙ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΠΡΟΤΑΓΜΑ

Το δεύτερο μέρος αφορά σε ένα μόνο κείμενο (**Βεργίδης**), το οποίο έχει αφιετηρία παλιότερες ελληνικές εμπειρίες της δεκαετίας του 1980, οι οποίες θα μπορούσε να θεωρηθούν ως προάγγελοι των Πόλεων που Μαθαίνουν στη χώρα μας. Δίνει επίσης έμφαση στη δυναμική της Διά Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης που διαπερνά τις Πόλεις που Μαθαίνουν για να συνθέσει σημαντικά αποτελέσματα που προέρχονται από διαφορετικά και από τα κάτω (bottom-up) προγράμματα. Αυτά έχουν υλοποιηθεί στη χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες, έχουν μεν ρηγματώσει την κυρίαρχη εκ των άνω (top-down) εκπόρευση χωρίς όμως ακόμα τα αποτελέσματα αυτά να έχουν συναρθρωθεί. Ο συγγραφέας εντάσσει το παλιότερο παράδειγμα που αναφέρει στην προσέγγιση του ότι επικεντρώνεται στην (ανα)στοχαστική συλλογική δράση και στην ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη, στη συνεργασία, στη δικτύωση και στη συνέργεια όλων των τοπικών φορέων (αυτοδιοικητικών, πολιτιστικών, συνδικαλιστικών, συνεταιριστικών, επαγγελματικών και εκπαιδευτικών). Επισημαίνει δε ότι αυτά βρίσκονται σε αντίθεση με τις προσεγγίσεις που επικεντρώνονται στο άτομο.

1. ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΡΟΤΑΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΠΟΛΕΙΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΟΙΧΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΒΕΡΓΙΔΗΣ

Ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Πατρών

Κατ' αρχάς θα ήθελα να ευχαριστήσω τους διοργανωτές αυτής της εκδήλωσης για την πρόσκληση και να συγχαρώ τον Δήμαρχο Κορινθίων και γενικά τις δημοτικές αρχές, καθώς και τον ομότιμο καθηγητή κ. Μπαγάκη και τους συνεργάτες του για την πρωτοβουλία τους να εντάξουν την Κόρινθο στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO «Πόλεις που μαθαίνουν» ή «Πόλεις μάθησης», σύμφωνα με την εκδοχή της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, που στις αρχές της δεκαετίας του 2000 είχε συγκροτήσει ομάδα συντονισμού για το Δίκτυο Πόλεων Μάθησης NewTELS (Δούκας, 2004).

Όπως γνωρίζουμε, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από συγκεντρωτισμό και ομοιομορφία. Επίσης, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που κατά καιρούς επιχειρούνται εντάσσονται στην εκπαιδευτική πολιτική top-down (από πάνω προς τα κάτω) και τις περισσότερες φορές ελάχιστα θίγουν τα παγιωμένα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Όμως, τις τελευταίες δεκαετίες αρκετά εκπαιδευτικά προγράμματα άνοιξαν κάποια παράθυρα και δημιούργησαν κάποιες ρηγματώσεις στο μονολιθικό και περιχαρακωμένο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Σε ορισμένα απ' αυτά συμμετείχα έχοντας θέση ευθύνης, όπως: στο Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ – Εκπαίδευση και Πολιτισμός (Βεργίδης & Βαϊκούση, 2003. Βεργίδης & Τουρκάκη, 2011), στα Προγράμματα για

τη σχολική επιτυχία όλων των μαθητών (Βαρνάβα-Σκούρα & Βεργίδης, 2002. Βαρνάβα-Σκούρα & Βεργίδης, 2011) και στο Πρόγραμμα «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας» (Ανάγνου & Βεργίδης, 2014. Βεργίδου, Βεργίδης & Υφαντή, 2018). Τα προαναφερόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα υλοποιήθηκαν στα πλαίσια μιας νέας εκπαιδευτικής φιλοσοφίας που συμπυκνώνεται στο πρόταγμα της διά βίου εκπαίδευσης και μάθησης. Ωστόσο, το πρόταγμα αυτό θέτει δύο βασικά ζητήματα – προβλήματα (Βεργίδης, 2001):

α) Το ζήτημα / πρόβλημα της συνοχής ανάμεσα στα διαφορετικά είδη, μορφές και επίπεδα εκπαίδευσης.

β) Το ζήτημα / πρόβλημα της συνοχής της διά βίου εκπαίδευσης και μάθησης με την πολιτισμική, κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα και της συμβολής στη βελτίωσή της.

Ένα τρίτο πρόβλημα, που η σοβαρότητά του έχει διαπιστωθεί ερευνητικά, είναι το πρόβλημα της διεύρυνσης των εκπαιδευτικών ανισοτήτων στα πλαίσια της διά βίου εκπαίδευσης και μάθησης. Όπως υπογραμμίστηκε με έμφαση στη COFINTEA VI, που διοργανώθηκε το 2009 από την UNESCO, όσοι έχουν χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης επωφελούνται λιγότερο από τη διά βίου εκπαίδευση ενηλίκων, με αποτέλεσμα την όξυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, αυτό είναι το «ολέθριο πρόβλημα» που πρέπει να αντιμετωπίσει η πολιτική για την εκπαίδευση ενηλίκων (Βεργίδης, 2014. 2016).

Τις απαντήσεις σε αυτά τα τρία ζητήματα / προβλήματα μπορούμε να τις εντάξουμε πολύ γενικά σε δύο προσεγγίσεις:

1. Στην προσέγγιση που επικεντρώνεται στο άτομο, σύμφωνα με την οποία πρέπει να παρέχονται πολλαπλές ευκαιρίες επιλογής είδους εκπαίδευσης και μάθησης (π.χ. γενική – επαγγελματική, τυπική – μη τυπική), μορφής (π.χ. διά ζώσης, εξ αποστάσεως, μεικτή) και επιπέδου (οι διάφορες βαθμίδες της εκπαιδευτικής «πυραμίδας»). Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης δεν πρέπει να υπάρχουν στεγανά μεταξύ των διαφόρων ειδών, μορφών και βαθμίδων εκπαίδευσης. Επίσης, ευκαιρίες εκπαίδευσης και μάθησης θα πρέπει να απευθύνονται σε όλους σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Η προσέγγιση αυτή δίνει έμφαση στην ενδυνάμωση του ατόμου και στην καλλιέργεια κριτικής σκέψης, ώστε οι επιλογές

του να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του, στα ενδιαφέροντά του, στους στόχους του και στις βαθύτερες προσδοκίες του.

2. Στην προσέγγιση που επικεντρώνεται στην (ανα)στοχαστική συλλογική δράση και στην ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη, με τη συνεργασία, τη δικτύωση και τη συνέργεια όλων των τοπικών φορέων (αυτοδιοικητικών, πολιτιστικών, συνδικαλιστικών, συνεταιριστικών, επαγγελματικών και εκπαιδευτικών). Ιδιαίτερη έμφαση δίνει η προσέγγιση αυτή στη συνεργασία, δικτύωση και συνέργεια των εκπαιδευτικών φορέων κάθε είδους, μορφής και επιπέδου. Η δικτύωση με τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, από τοπική μπορεί να διευρυνθεί σε εθνική ή και σε διεθνή κλίμακα. Η προσέγγιση αυτή δεν περιορίζεται στην παροχή (δήθεν ίσων) ευκαιριών, αλλά αξιοποιεί θετικές διακρίσεις υπέρ αυτών που έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης, αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσχέρειες ή ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Θα μου επιτρέψετε να αναφερθώ με συντομία στις προπαρασκευαστικές μελέτες ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης, που εκπονήθηκαν, για την προετοιμασία των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (ΜΟΠ), και εντάσσονται στη δεύτερη προσέγγιση για τη διά βίου εκπαίδευση και μάθηση. Συνολικά εκπονήθηκαν τέσσερις μελέτες (Βέλγιο, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία) με την ίδια μέθοδο. Στην Ελλάδα η μελέτη πραγματοποιήθηκε στον νομό Κοζάνης με τη συμμετοχική μέθοδο διερεύνησης των αναγκών και των προτεραιοτήτων και τη διαμόρφωση προτάσεων για δράσεις που αποσκοπούσαν στην τοπική πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη με τη συμβολή κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Το γενικό περιεχόμενο των προτάσεων που διατυπώθηκαν από τις μελέτες αυτές ήταν:

α. Εκπαιδευτικές δράσεις επικεντρωμένες σε συγκεκριμένες περιοχές ώστε να επιτυγχάνεται η σύνδεσή τους με την τοπική πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη.

β. Εκπαιδευτικές δράσεις για όλο τον πληθυσμό της περιοχής και κατά προτεραιότητα για τους υποεκπαιδευμένους και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, με την υιοθέτηση θετικών διακρίσεων με στόχο την υποστήριξή τους. Θετική διάκριση σημαίνει να αφιερώνονται περισσότεροι πόροι για τους μη προνομιούχους (UNESCO CONFINTEA VI, 2009).

γ. Συλλογικές δράσεις για την κοινωνική κατάρτιση των εκπαιδευόμενων, έννοια παρεμφερή με την ανάπτυξη της πολιτειότητας (citizenship).

δ. Υποστήριξη και ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας (συνεταιριστικές επιχειρήσεις, πρωτοβουλίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, συλλογικές πρωτοβουλίες).

ε. Δομές για την επιμόρφωση των διδασκόντων και των στελεχών που εργάζονται στους εκπαιδευτικούς και στους πολιτιστικούς φορείς της περιοχής, καθώς και για τη γενικότερη υποστήριξη των εκπαιδευτικών δράσεων.

Στην ελληνική μελέτη που εντοπιζόταν σε περιοχές του νομού Κοζάνης ορισμένα από τα σχέδια δράσης που προτάθηκαν ήταν (Βαρνάβα – Σκούρα & Βεργίδης, 1984):

1. Ανοιχτά Κέντρα Απασχόλησης, που θα απευθύνονταν σε παιδιά και ενηλίκους. Τα Ανοιχτά Κέντρα Απασχόλησης προβλεπόταν να στεγάζονται σε παραδοσιακά κτήρια μετά τη συντήρηση και την αποκατάστασή τους.

2. Πολιτιστικός τουρισμός με τη συντήρηση και την αξιοποίηση παλαιών αρχοντικών προκειμένου να μετατραπούν σε ξενώνες.

3. Ειδική μελέτη και επιμορφωτικά προγράμματα για τη διαχείριση των απορριμμάτων σε επίπεδο νομού. Τα επιμορφωτικά προγράμματα θα απευθύνονταν:

α. Προς τις δημοτικές αρχές, τους αρμόδιους υπαλλήλους των νομαρχιακών και περιφερειακών υπηρεσιών και εκπροσώπους επιστημονικών φορέων.

β. Προς τους δημότες, τους εκπαιδευτικούς, μαθητές και εκπροσώπους μαζικών φορέων.

γ. Προς τους εργαζόμενους στη διαχείριση απορριμμάτων.

4. Ενδοεπιχειρησιακή συνεταιριστική κατάρτιση στελεχών, καθώς και συνεταιριστική κατάρτιση των μελών του συλλόγου γυναικών Βελβενδού (κωμόπολη με ακμάζοντα αγροτικό συνεταιρισμό) με στόχο τη δημιουργία συνεταιριστικής μονάδας παρασκευής και τυποποίησης παραδοσιακών προϊόντων.

Αρκετά χρόνια αργότερα πραγματοποιήθηκε έρευνα στην κωμόπολη του Βελβενδού για τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού γυναικών

και τη συμβολή των επιμορφωτικών προγραμμάτων στην τοπική, οικονομική και πολιτιστική εξέλιξη. Η έρευνα δημοσιεύτηκε στην περιοδική έκδοση ALPHA 94 (UNESCO Institute of Education), αφιερωμένη στο θέμα Literacy and Cultural Development: Strategies in Rural Areas, με επιμέλεια του Jean – Paul Hautecoeur (Varnava – Skoura et al, 1994).

Επίσης, θα ήθελα να επισημάνω τη συμβολή του Paulo Freire, το έργο του οποίου αποτελεί πηγή έμπνευσης, για τη συνεργασία εκπαιδευτικών φορέων όλων των βαθμίδων στην πόλη του Σάο Πάολο, όπου διετέλεσε Γενικός Γραμματέας Εκπαίδευσης. Ανάλογες προσπάθειες σε μικρότερη κλίμακα έγιναν και στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ – Εκπαίδευση και Πολιτισμός, τα Προγράμματα για τη σχολική επιτυχία όλων των μαθητών και το Πρόγραμμα «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας» αποτελούν καλές πρακτικές σύνδεσης του σχολείου με την τοπική κοινωνία στην προοπτική του ανοιχτού σχολείου, που θα λειτουργεί όχι μόνο σαν χώρος τυπικής εκπαίδευσης αλλά και ως πολιτιστικό κέντρο.

Υπογραμμίζω ότι, κατά τη γνώμη μου, τα ανοιχτά σχολεία – πολιτιστικά κέντρα δεν αποτελούν μια επιμέρους πολιτική. Αυτό υποστηρίζω εδώ και πολλά χρόνια (Βεργίδης, 1983). Θα πρέπει να ενταχθούν στο κεντρικό πρόταγμα για την εκπαίδευση, ιδιαίτερα σήμερα που η τηλεεκπαίδευση και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελούν πλέον μέρος της πραγματικότητας στην οποία ζούμε. Οι πόλεις μάθησης και τα ανοιχτά σχολεία – πολιτιστικά κέντρα θα πρέπει να μπολιάσουν το εκπαιδευτικό μας σύστημα, απαντώντας στις ανάγκες των λαϊκών στρωμάτων και στα κελεύσματα των καιρών. Απαιτείται πλέον η ανάπτυξη της ανθρωποκεντρικής και κοινωνιοκεντρικής διάστασης της διά βίου εκπαίδευσης και μάθησης, με την εκπόνηση ανοιχτών προγραμμάτων σπουδών σε όλες τις μορφές, είδη και επίπεδα της, με έμφαση στη διεύρυνσή τους σε κοινωνικο-πολιτικά και πολιτιστικά θέματα. Απαιτείται η συνάρθρωση της θεωρητικής-επιστημονικής γνώσης, με την πρακτική και με πολιτικο-ηθική γνώση, τη φρόνηση σύμφωνα με τον Αριστοτέλη (Βεργίδης, 2011). Ήδη έχει πραγματοποιηθεί η αναγκαία «πρωταρχική συσσώρευση» καλών πρακτικών, που έχουν δημιουργήσει τη δυνατότητα ανάπτυξης εκπαιδευτικών πολιτικών προς αυτή την κατεύθυνση, από κάτω προς τα πάνω (bottom up), σε όλο το φάσμα της διά βίου εκπαίδευσης και μάθησης.

Βιβλιογραφία

- Ανάγνου, Ε. & Βεργίδης, Δ. (2014). Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Ποσοτική αύξηση και εσωτερική εκπαιδευτική πολιτική. Έρευνα με βάση τις απόψεις διευθυντών ΣΔΕ και στελεχών του φορέα υλοποίησης του προγράμματος. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τ. 32, σελ. 3-18.
- Βαρνάβα – Σκούρα, Τ., Βεργίδης, Δ. και Συν. (1984). Προπαρασκευαστική Μελέτη για Ολοκληρωμένη Ενέργεια στον Νομό Κοζάνης. Αθήνα: Μελέτες Τοπικής Ανάπτυξη (Αδημοσίευτη μελέτη).
- Βαρνάβα – Σκούρα, Τ., Βεργίδης, Δ. (2002). Προγράμματα για τη σχολική επιτυχία. Απογεύματα, νύχτες και δυο καλοκαίρια. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Βαρνάβα – Σκούρα, Τ. & Βεργίδης, Δ. (2011). Το μετέωρο βήμα μιας απόπειρας για την ανάπτυξη διαφοροποιημένων εκπαιδευτικών πρακτικών και την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας. Στο Δ. Βεργίδης & Α. Υφαντή (επιμ.). *Θέματα Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Θεωρητικές αφετηρίες και εκπαιδευτικά προγράμματα για τη βελτίωση του σχολείου*. Αθήνα: Ύψιλον/βιβλία, σελ. 117-146.
- Βεργίδης, Δ. (1983). Από την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στον αυτοδιαχειριστικό πειραματισμό, Αθήνα: Ανδρομέδα μικρή σειρά.
- Βεργίδης, Δ., (2001). Διά βίου εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική. Στο Κ. Π. Χάρης, Ν. Β. Πετρουλάκης & Σ. Νικόδημος (επιμ.). *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Διά βίου Μάθηση*. Αθήνα: Ατραπός, σελ. 127-144.
- Βεργίδης, Δ. (2011), Ανθρωποκεντρική και κοινωνιοκεντρική εκπαίδευση ενηλίκων, στο Β. Καραβάκου (επιμ.), *Διά βίου μάθηση: διεπιστημονικές προσεγγίσεις*. Θεσσαλονίκη: εκδ. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σελ. 35-47.
- Βεργίδης, Δ. (2014). Διά βίου μάθηση και εκπαιδευτικές ανισότητες. Στο Α. Κυρίδης (επιμ.). *Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και διά βίου μάθηση*. Αθήνα: Gutenberg, σελ. 121-150.
- Βεργίδης, Δ. (2016). Πολιτικές διά βίου μάθησης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Στο Ε. Χονταλίδου, Ρ. Τσοκαλίδου, Φ. Τεντολούρης, Α. Κυρίδης & Κ. Βακαλόπουλος (επιμ.). *Μνήμη Σωφρόνη Χατζησαββίδη. Γλωσσ(ολογ)ικές & Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Gutenberg, σσ. 381-398.

- Βεργίδης, Δ., Βαϊκούση, Δ. (2003). Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Εκπαίδευση και Πολιτισμός. Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Υπουργείο Πολιτισμού, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Βεργίδης, Δ. & Τουρκάκη, Δ. (2011). Από τα εκπαιδευτικά προγράμματα τι μένει στα σχολεία; Η περίπτωση του Προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ - Εκπαίδευση και Πολιτισμός» μετά την πειραματική εφαρμογή. Στο Δ. Βεργίδης & Α. Υφαντή (επιμ.). *Θέματα Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Θεωρητικές αφηρημένες και εκπαιδευτικά προγράμματα για τη βελτίωση του σχολείου*. Αθήνα: Ύψιλον/βιβλία, σελ. 173-192.
- Βεργίδου, Α., Βεργίδης, Δ. & Υφαντή, Α. (2018). Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Εκπαιδευτικές καινοτομίες και σχολική κουλτούρα. Αναπαραγωγή ή προσαρμογή; *Επιστήμες της Αγωγής*, τ. 2, σελ. 169-186.
- Δούκας, Χ. (2004). Ανοιχτή μάθηση στην ανοιχτή κοινωνία. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ.
- Varnava - Skoura, T., Vergidis, D., Sariyannidou, G. & Avgitidou, S. (1994). The Velvedos Women's Agricultural and Craft Cooperative. Στο *ALPHA 94, Literacy and Cultural Development Strategies in Rural Areas* edited by Jean-Paul Hautecoeur, εκδ. Unesco Institute for Education Hamburg Germany, Culture Concepts Publishers, Toronto, Canada, 1994, pp. 123-132.

ΜΕΡΟΣ Γ

ΔΥΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΚΑΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ: ΘΕΡΜΗ ΚΑΙ ΛΑΡΙΣΑ

Το πρώτο κείμενο (Κουλαουζίδης) αφορά στη σύντομη παρουσίαση μιας καινοτόμου πρωτοβουλίας που ανέλαβε ο Δήμος Θέρμης στο πλαίσιο των δράσεών του ως μέλος του δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν (Learning Cities) της UNESCO. Η πρωτοβουλία είχε στόχο να εμψυχώσει και να ενδυναμώσει τους νέους και τις νέες που κατοικούν στις κοινότητες του Δήμου ώστε να συμμετάσχουν πιο ενεργά στα κοινωνικά δρώμενα μέσα από τη δημιουργία ενός Συμβουλίου Νέων. Πιο αναλυτικά περιγράφεται η σημασία της συμμετοχής της νεολαίας στις Πόλεις που Μαθαίνουν, η πρωτοβουλία και η εξέλιξη του συγκεκριμένου εγχειρήματος της Θέρμης και τέλος αναφέρονται καταληκτικές σκέψεις του συγγραφέα γι' αυτό.

Το δεύτερο κείμενο (Δεληγιάννης) αφορά στη Λάρισα, η οποία συμμετέχει ενεργά από το 2015 στο δίκτυο των Πόλεων που μαθαίνουν, έχει συντονιστικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο σε μια από τις επτά θεματικές ομάδες/ clusters (αυτή της ενεργού πολιτεϊότητας) των Πόλεων που Μαθαίνουν του Δικτύου της UNESCO.

Το κείμενο ξεκινά με βασικές αναφορές στη γένεση της έννοιας των Πόλεων που Μαθαίνουν, εστιάζει επίσης σε αξιοθαύμαστα παραδείγματα μεγάλων αλλαγών που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο αυτό σε πόλεις όπως το Medelin της Κολομβίας, στη διαφοροποίηση της Έξυπνης Πόλης (smart city) από την Πόλη που Μαθαίνει (learning city), στο θεωρητικό πλαίσιο του μετασχηματισμού των πόλεων και επικεντρώνει στις πόλεις την περίοδο της πανδημίας.

Στο πλαίσιο αυτό μεγάλο μέρος του κειμένου κατέχουν σημαντικά καλά παραδείγματα από τη Λάρισα την περίοδο της Πανδημίας, όπως: (1) Η ηλε-

κτρονική πλατφόρμα ενημέρωση με τον τίτλο "Λάρισα Μαζί" (2) Το «Πανεπιστήμιο των πολιτών» (3) Το Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας (4) Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) (5) Η δραστηριοποίηση της πόλης σε διεθνές επίπεδο ως συντονίστρια πόλη της θεματικής ομάδας «εκπαίδευση και ενεργός πολιτειότητα» του Παγκοσμίου Δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν της UNESCO.

1. ΕΝΙΣΧΥΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ: ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΝΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΘΕΡΜΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΚΟΥΛΑΟΥΖΙΔΗΣ

Επίκουρος Καθηγητής - Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο,
πρώην Γενικός Γραμματέας Δήμου Θέρμης (2013-2020)

Με τη συμβολή των:

Χρύσα Κληματσούδα, Μελίνα Ραμπίδου (Δήμος Θέρμης) και
Σοφία Κυπριανίδου, Δρ. Νάγια Τσελέπη (Εργαστήριο Χωρίς Σύνορα)

1. Εισαγωγή

Το κείμενο αυτό είναι μια σύντομη παρουσίαση καινοτόμου πρωτοβουλίας που ανέλαβε ο Δήμος Θέρμης στο πλαίσιο των δράσεών του ως μέλος του δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν (Learning Cities) της UNESCO. Η πρωτοβουλία είχε στόχο να εμψυχώσει και να ενδυναμώσει τους νέους και τις νέες που κατοικούν στις κοινότητες του Δήμου ώστε να συμμετάσχουν πιο ενεργά στα κοινωνικά δρώμενα μέσα από τη δημιουργία ενός Συμβουλίου Νέων. Μολονότι τα Συμβούλια Νέων δεν είναι μια νέα ιδέα ή ένας καινούργιος θεσμός από τη στιγμή που στο πρόσφατο παρελθόν έχουν λειτουργήσει σε πολλές

Το λογότυπο του
Συμβουλίου Νέων Δήμου
Θέρμης

πόλεις της χώρας μας παρόμοιοι θεσμοί (π.χ. Δημοτικά Συμβούλια Νέων, Τοπικά Συμβούλια Νέων-Το.Συ.Ν.), η προσέγγιση που ακολουθεί ο Δήμος Θέρμης είναι ρηξικέλευθη αφού για πρώτη φορά στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζεται στο πλαίσιο λειτουργίας μιας θεσμοθετημένης δημοτικής συλλογικότητας το κοινωνιοκρατικό παράδειγμα (sociocracy) ως πρότυπο οργάνωσης και διαδικαστικό πλαίσιο λήψης αποφάσεων. Η εμπειρία του Δήμου Θέρμης από την εφαρμογή του συγκεκριμένου προτύπου συλλογικής οργάνωσης έδειξε και δείχνει ότι η κοινωνιοκρατία όχι μόνο έχει δυνατότητα εφαρμογής ιδίως σε Δήμους τους οποίους συνθέτουν πολλές και απομακρυσμένες μεταξύ τους κοινότητες, αλλά και ότι λόγω της αυτονομίας και της ισονομίας που προωθεί δημιουργεί μια δυναμική συμμετοχής που μπορεί να συμβάλει καταλυτικά στην ενεργοποίηση της νεολαίας, στην αύξηση της παρέμβασής της στα όσα συμβαίνουν στις τοπικές κοινωνίες καθώς και στη διαμόρφωση τοπικών πολιτικών σε κάθε κοινωνικό πεδίο αρμοδιότητας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Η συμμετοχή της νεολαίας στην οικοδόμηση Πόλεων που Μαθαίνουν

Σε κοινό κείμενο του Συμβουλίου Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών και του Συμβουλίου της Ευρώπης (2013) αναγνωρίζεται ότι η ανάπτυξη δημοκρατικών κοινωνιών βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη δημιουργικότητα, τον δυναμισμό, την κοινωνική δέσμευση και τις δεξιότητες της νεολαίας. Η διαπίστωση αυτή μολονότι δεν προκαλεί εντύπωση, αφού είναι διαχρονικά και ιστορικά αναγνωρισμένη η σημασία της παρουσίας νέων ανθρώπων στα κοινωνικά δρώμενα, επισημοποιεί με τον πιο ισχυρό τρόπο την αίσθηση όλων μας, για τον ρόλο της νεολαίας ειδικά στη χώρα μας που εδώ και αρκετά χρόνια έχει βιώσει μια πρωτόγνωρη κοινωνική κατάσταση η οποία έχει τη βάση της στην οικονομική κρίση. Η νεολαία στη χώρα μας ήταν μια από τις κοινωνικές ομάδες που δέχτηκε ίσως το ισχυρότερο πλήγμα από την οικονομική κρίση. Ένα πλήγμα που εμφανίστηκε με οριζόντια χαρακτηριστικά στους νέους όλων των κοινω-

νικών στρωμάτων και ιδίως στους νέους της μεσαίας και της εργατικής τάξης. Για παράδειγμα, στον τομέα της εργασίας, στη χώρα μας παρουσιάζεται ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας νέων (περίπου 35%) σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο (17,8%)¹. Αυτή η κατάσταση σε συνδυασμό με μια σειρά άλλων κοινωνικών γεγονότων δημιούργησε ένα κλίμα αποστασιοποίησης των νέων από την πολιτική και κοινωνική ζωή.

Οι νέοι θεωρούν ότι η φωνή τους δεν ακούγεται από τους πολιτικούς και γενικά από εκείνους που σχεδιάζουν και αποφασίζουν τις πολιτικές που τους αφορούν. Έτσι υπάρχει μια γενικευμένη αίσθηση αποκλεισμού και απόρριψης η οποία λειτουργεί ανασταλτικά για τη συμμετοχή των νέων στη κοινωνική και πολιτική ζωή των κοινοτήτων που ζουν. Η κατάσταση αυτή μοιάζει ότι έχει ενισχυθεί ακόμη περισσότερο λόγω των μέτρων που έχουν επιβληθεί εξαιτίας της πανδημικής κρίσης του COVID-19 που βιώνουμε αυτή την εποχή. Από την άλλη πλευρά ωστόσο φαίνεται ότι υπάρχει διάθεση συμμετοχής από τους νέους στο πολιτικό και κοινωνικό τοπίο όταν οι σχετικές παρεμβάσεις είναι περισσότερο συμμετοχικές, προωθούν την άμεση δημοκρατία και είναι αντισυμβατικές (Παντελίδου-Μαλούτα, 2017, Κολτσίδα και συν., 2020).

Η ανατροπή όσων αρνητικών έχουν προαναφερθεί δεν είναι κάτι εύκολο ή απλό. Ωστόσο αυτό που έχει αναγνωριστεί είναι ότι η ανάληψη πρωτοβουλιών από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι δυνατό να δημιουργήσει την απαιτούμενη αλλαγή κλίματος ειδικά αν οι πρωτοβουλίες αυτές είναι ενταγμένες σε ένα γενικότερο πλαίσιο ανάπτυξης μιας κουλτούρας μάθησης όπως αυτό που επιδιώκεται από το δίκτυο των Πόλεων που Μαθαίνουν το οποίο συντονίζει το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO. Ειδικότερα, στο 2ο Συνέδριο των Πόλεων που Μαθαίνουν που έγινε στο Μεξικό το 2015, οι αντιπροσωπείες των νέων από τις πόλεις που συμμετείχαν, συνέταξαν τη Δήλωση $3 \times 3 \times 3$ των Νέων για τις Πόλεις που Μαθαίνουν² (The $3 \times 3 \times 3$ Youth Statement on Learning Cities) στην οποία με σαφή τρόπο διατυπώθηκε η αναγκαιότητα για αναγνώριση της νεολαίας ως συνδημιουργ-

1. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment

2. UIL/2015/ME/H/7 Διαθέσιμο στο <https://unesdoc.unesco.org/home>

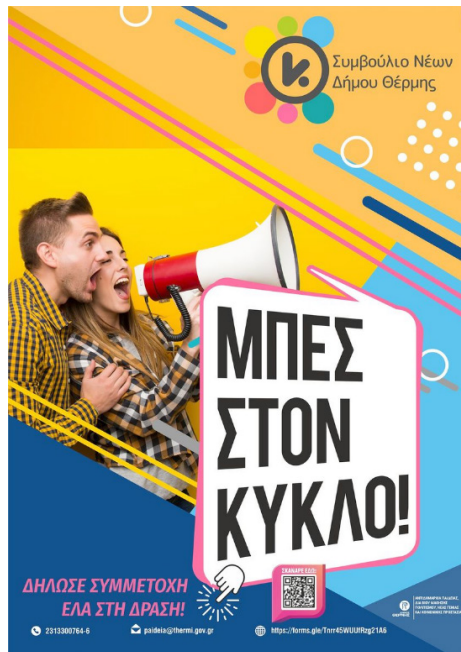
γών στην οικοδόμηση μιας κουλτούρας διά βίου μάθησης, ιδιαίτερα των νέων από κοινωνικά περιθωριοποιημένες ομάδες μέσω της δημιουργίας χώρων δημιουργικού διαλόγου και συνεργασίας με τις τοπικές αρχές.

3. Η πρωτοβουλία του Δήμου Θέρμης

Ο Δήμος Θέρμης είναι δήμος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας που συστήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2011 από τη συνένωση των 3 προϋπαρχόντων δήμων Βασιλικών, Θέρμης και Μίκρας. Ο Δήμος περιλαμβάνει 14 τοπικές κοινότητες των οποίων ο πληθυσμός διαφοροποιείται σημαντικά (από 263 – 16000 κατοίκους) και οι οποίες είναι γεωγραφικά τοποθετημένες σε μια έκταση περίπου 385.000 στρεμμάτων. Τόσο η γεωγραφική διασπορά των κοινοτήτων όσο και η πολιτιστική και κοινωνική διαφοροποίηση που παρουσιάζουν αποτελούν πρόκληση επιτυχίας για κάθε απόφαση που αφορά στη συγκρότηση ενός συλλογικού οργάνου που μπορεί να λειτουργήσει αντιπροσωπευτικά και ισότιμα σε κάθε μια από τις επιμέρους κοινότητες. Στο παρελθόν είχε λειτουργήσει με μεγάλη επιτυχία στον παλαιό Δήμο Θέρμης ο θεσμός του Τοπικού Συμβουλίου Νεολαίας ο οποίος όμως με τον καιρό, και ιδίως μετά τη συνένωση των Δήμων του 2011, δεν μπόρεσε για πολλούς λόγους να διατηρήσει τη δυναμικότητά του.

Η δημιουργία ενός νέου θεσμού που θα μπορούσε να συμβάλει στη διεύρυνση της συμμετοχής και έκφρασης των νέων και στην ενεργοποίησή τους σε τοπικό επίπεδο ήταν μια από τις βασικές πολιτικές προτεραιότητες της Διοίκησης του Δήμου Θέρμης και προσωπική δέσμευση του Δημάρχου Θέρμης. Εκείνο που έλειπε ωστόσο ήταν το πρότυπο πάνω στο οποίο θα μπορούσε να οικοδομηθεί ένα συλλογικό όργανο που θα μπορούσε να ενδυναμώσει και να χειραφετήσει τη νεολαία ώστε να αναλάβει δράση για θέματα και ζητήματα που την αφορούν με συνέργειες, δικτύωση, εξωστρέφεια και διαβούλευση. Ένα πρότυπο που συν όλα τα άλλα θα μπορούσε να εφαρμοστεί και να δώσει μια αίσθηση ενιαίας δράσης σε νέες και νέους από 14 διαφορετικές κοινότητες κάθε μία από τις οποίες έχει ιδιαίτερα κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Η απάντηση στην αναζήτηση αυτή δόθηκε μετά από τη γνωριμία του συντάκτη του κειμένου με το πρότυπο της κοινωνιοκρατίας στο πλαίσιο ενός παγκοσμίου συνεδρίου όπου συμπτωματικά γινόταν μια σχετική παρουσίαση από μια ομάδα πρωτοπόρων στην εφαρμογή του συγκεκριμένου προτύπου οργάνωσης στη διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων (βλ. Owen & Buck, 2020). Το πρότυπο αυτό είναι γνωστό ως κοινωνιοκρατία ή σοσιοκρατία (sociocracy).

Στο μοντέλο της κοινωνιοκρατίας (Buck & Villines, 2007) ισχύουν μερικοί βασικοί κανόνες λειτουργίας που με συντομία παρουσιάζουμε παρακάτω: (α) **Λήψη αποφάσεων με συναίνεση**: στο πρότυπο αυτό οι αποφάσεις λαμβάνονται με συναίνεση, δηλαδή λαμβάνονται όταν κανένα μέλος της ομάδας δεν εκφέρει κάποια σημαντική ένσταση. Όταν υπάρχει ένσταση τότε μέσα από μια διαλογική διαδικασία συνεχίζεται η συζήτηση μέχρι τη λήψη συναινετικής απόφασης. Οι αποφάσεις έχουν πάντα τη συγκατάθεση όλων των μελών. Αυτό σημαίνει ότι δεν τίθεται θέμα επικράτησης κάποιας τεχνητής πλειοψηφίας που μπορεί να έχει γεωγραφικά ή κομματικά χαρακτηριστικά. (β) **Ο κύκλος**: η κοινωνιοκρα-

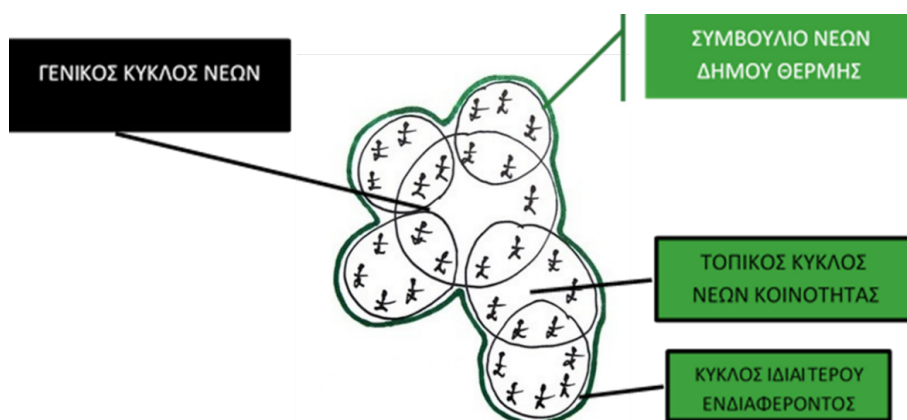
τία βασίζεται στη λειτουργία κύκλων. Πέρα από τη βασική οργανωτική ομάδα την οποία αποτελούν όλα τα μέλη είναι δυνατό τόσο σε τοπικό όσο και σε γενικό επίπεδο να δημιουργούνται κύκλοι που θα είναι επιφορτισμένοι με συγκεκριμένο έργο. Κάθε κύκλος θέτει τους δικούς του κανόνες λειτουργίας πάνω στην αρχή της συναίνεσης. Διά μέσου αυτής αλλά και της συνεχούς εκπαίδευσης των μελών του, ένας κύκλος έχει κύριο στόχο να πραγματοποιήσει αυτόνομα την αποστολή του. (γ) Ο **διπλός δεσμός**: Σε ένα κλασικό μοντέλο ιεραρχικής διακυβέρνησης ο επικεφαλής (π.χ. ο Πρόεδρος) εξασφαλίζει την επικοινωνία από τα υψηλότερα επίπεδα προς τη βάση αλλά και αντίστροφα. Η διασφάλιση των δυο αυτών λειτουργιών είναι συχνά μια δύσκολη υπόθεση και μια πηγή διαφωνιών, σύγχυσης και εξουσίας. Στην κοινωνιοκρατία αντί για έναν επικεφαλής, δημιουργείται μια διπλή σχέση ανάμεσα σε κάθε κύκλο και τον κύκλο του αμέσως επόμενου επιπέδου. (δ) **Εκλογές χωρίς υποψήφιο**: Η επιλογή ατόμων σε θέση ευθύνης ή και η απλή ανάθεση μιας εργασίας σε ένα μέλος του κύκλου γίνεται μέσω μιας ψηφοφορίας χωρίς δηλωμένους υποψηφίους και συνδυασμούς. Κάθε μέλος του κύκλου προτείνει το πρόσωπο που θεωρεί πιο κατάλληλο για την ανάθεση και επιχειρηματολογεί για την επιλογή του. Η επιλογή γίνεται πάντα με την αρχή της συναίνεσης.

Για την καλύτερη εφαρμογή του παραπάνω μοντέλου συστάθηκε ομάδα εφαρμογής (κύκλος εφαρμογής) η οποία συνεδρίασε για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα –αξιοποιώντας και πλατφόρμες τηλεδιάσκεψης στη διάρκεια της πανδημίας– για να καταλήξει στον τρόπο που το πρότυπο της κοινωνιοκρατίας θα ταιριάζει στη δημιουργία του Συμβουλίου Νέων στον Δήμο Θέρμης. Το μοντέλο που σχεδιάστηκε πρότεινε τη δημιουργία σε κάθε κοινότητα του Δήμου Θέρμης ενός Τοπικού Κύκλου Νέων. Ο Τοπικός Κύκλος Νέων αποτελεί τον λειτουργικό πυρήνα της νέας οργανωτικής δομής και σε αυτόν μπορούν να συμμετάσχουν νέοι και νέες, ηλικίας 15-29 ετών³ που εκδηλώνουν ενδιαφέρον συγκρότησης μιας τέτοιου είδους νεανικής συλλογικότητας με σκοπό την προσωπική

3. Το διάστημα 15-29 είναι σύμφωνο με την ταξινόμηση της Eurostat (βλ. <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Youth>)

και συλλογική ανάπτυξη της νεολαίας του τόπου κατοικίας τους. Το σημαντικό είναι ότι κάθε τοπικός κύκλος έχει τη δυνατότητα της δικής της οργάνωσης με βάση τα τοπικά ενδιαφέροντα αλλά και τη δυναμική του. Ωστόσο, σε κάθε κύκλο λειτουργεί ένας συντονιστής ή μία συντονίστρια που εκ περιτροπής έχει την ευθύνη της λειτουργίας της ομάδας (των συνεδριάσεων κ.λπ.). Κάθε τοπικός κύκλος επίσης υποδεικνύει εκπροσώπους οι οποίοι θα απαρτίζουν τον Γενικό Κύκλο του Συμβουλίου Νέων Δήμου Θέρμης. Ο Γενικός Κύκλος αποτελεί μια ομάδα συντονισμού, αλληλοϋποστήριξης και συμβάλλει στη δημιουργία μιας ενιαίας αντίληψης των επιμέρους προσπαθειών. Επειδή μάλιστα το ηλικιακό φάσμα 15-29 παρουσιάζει μια ποιοτική διαφοροποίηση, εξετάστηκαν προσεγγίσεις προκειμένου οι εκπρόσωποι να εκφράζουν τόσο την ηλικιακή ομάδα 15-18 (που εκφράζει κυρίως την σχολική ηλικία – ύστερη εφηβεία) όσο και την ηλικιακή ομάδα 19-29 (που αφορά τόσο στην ηλικία των πανεπιστημιακών σπουδών όσο και την αγορά εργασίας –πρώιμη ενηλικιότητα).

Προκειμένου να λειτουργήσει το πρότυπο της κοινωνιοκρατίας, είναι απαραίτητο τα μέλη της οργάνωσης να παραμένουν ενωμένα με ισχυρούς δεσμούς που προσδίδουν συνοχή και ενιαία κατεύθυνση. Για να επιτευχθεί αυτό αλλά και για προχωρήσει το εγχείρημα με επιτυχία αποφασίστηκε τα μέλη τοπικών κύκλων αλλά και στελέχη του Δήμου καθώς και το στελεχιακό και πολιτικό προσωπικό να εκπαιδευθούν ειδικά στο πρότυπο της κοινωνιοκρατίας και να δέχονται διαχρονική υποστήριξη. Μια πολύ απλή σχηματική παρουσίαση του μοντέλου είναι η παρακάτω:

Η εκτίμηση ήταν ότι το πρότυπο αυτό θα μπορούσε να ταιριάζει με τη διάρθρωση των κοινοτήτων του Δήμου Θέρμης διασφαλίζοντας την ισότιμη συμμετοχή των νέων όλων των κοινοτήτων και το δικαίωμα κάθε κοινότητας νέων να καθορίζει τους δικούς της στόχους και προτεραιότητες. Για να προχωρήσουμε στην εφαρμογή του σχεδίου, ο Δήμος Θέρμης προχώρησε σε συνεργασία με το Εργαστήριο Χωρίς Σύνορα (<http://exs.gr/>) Το Εργαστήριο Χωρίς Σύνορα, το οποίο γνωρίσαμε αναζητώντας στην Ελλάδα άτομα με εμπειρία στο συγκεκριμένο πρότυπο οργάνωσης, είναι μια Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση που λειτουργεί στη Θεσσαλονίκη από το 2014. Τα μέλη και οι συνεργάτες του έχουν πιστοποιημένη εμπειρία στην εφαρμογή της κοινωνιοκρατίας ενώ παρέχουν και άλλες υπηρεσίες ενδυνάμωσης και εμψύχωσης μέσα από εναλλακτικές μορφές εκπαίδευσης.

4. Η πορεία του εγχειρήματος με νούμερα και εικόνες

Από τον Μάρτιο του 2020 που ξεκίνησε το εγχείρημα μέχρι και τις μέρες που γράφεται αυτό το κείμενο (11/2/2021) έχουν υλοποιηθεί τα εξής:

Πρώτη Φάση Υλοποίησης

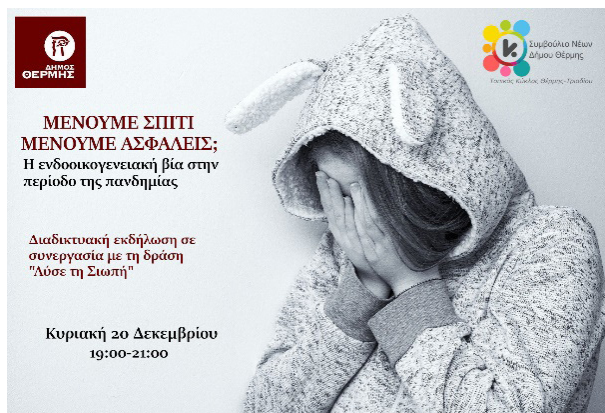
- Δημιουργία Κύκλου Εφαρμογής δηλαδή μιας ομάδας εργασίας για τον σχεδιασμό και τη δημιουργία του Συμβουλίου Νέων Θέρμης. Τα μέλη του Κύκλου Εφαρμογής υλοποίησαν 11 συναντήσεις των 3 ωρών. Την ομάδα αποτελούσαν 8 άτομα (στελέχη του Δήμου Θέρμης, πολίτες και αιρετοί).

- Δημιουργία ομάδας νέων που λειτούργησε ως ομάδα ανατροφοδότησης του τελικού σχεδίου-οργανογράμματος. Υλοποιήθηκε μία συνάντηση 3 ωρών στην οποία πήραν μέρος 8 νέοι 15-29 ετών.
- Δημιουργία ομάδας δημοσιοποίησης.
- Δημιουργία Μητρώου Μελών Συμβουλίου Νέων Δήμου Θέρμης.
- Παρουσίαση του κοινωνιοκρατικού μοντέλου λήψης αποφάσεων σε δημοτική ενότητα στους νέους που έκαναν εγγραφή στο μητρώο μελών Συμβουλίου Νέων Δήμου Θέρμης. Υλοποιήθηκαν 3 συναντήσεις στις οποίες συμμετείχαν 80 άτομα.
- Δημιουργία των πρώτων πέντε τοπικών κύκλων.
- Τριάντα (30) τρίωρες συναντήσεις/εκπαιδεύσεις των πέντε πρώτων τοπικών κύκλων νέων (μέχρι τον Ιούλιο του 2020).
- Δικτύωση όλων των Τοπικών Κύκλων και κλείσιμο πρώτης φάσης σε μια συνάντηση διάρκειας 3 ωρών τον Ιούλιο του 2020.

Δεύτερη Φάση Υλοποίησης (Ιούλιος 2020 – ως σήμερα)

- Δημιουργία Κύκλου Παρακολούθησης Έργου (ως μετεξέλιξη του Κύκλου Εφαρμογής). Έχουν υλοποιηθεί μέχρι τώρα 3 δίωρες συναντήσεις.
- 16 δίωρες οργανωτικές συναντήσεις με το Γραφείο Παιδείας και των Τοπικών Κύκλων για την προετοιμασία εκδηλώσεων.
- Οι τοπικοί κύκλοι νέων υλοποίησαν 71 συναντήσεις 2,5 ωρών μεταξύ Οκτωβρίου και Φεβρουαρίου 2021.
- Υλοποίηση 2 συναντήσεων δικτύωσης με το Κέντρο Σοσιακρατίας Αυστρίας και με στελέχη του προγράμματος Europe Goes Local

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΔΕΣΠΟΤΩΝ ΖΩΩΝ

Εισηγήσεις

-ΣΥΓΠΑΖΑΘ

-Φιλοζωική ομάδα ΖΩΕΣ

-Φιλοζωική Θεσσαλονίκης Άργος

-Φιλοζωική Θεματικού Σείριας

ΣΑΣ ΠΡΟΣΚΑΛΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΜΑΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΣΑΒΒΑΤΟ 28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 18:00-20.00

Σήμερα λειτουργούν στον Δήμο Θέρμης πέντε (6) ενεργοί Τοπικοί Κύκλοι Νέων που εκπροσωπούν μέχρι στιγμής οκτώ διαφορετικές κοινότητες. Συγκεκριμένα λειτουργούν οι εξής κύκλοι: (α) Θέρμης – Τριαδίου, (β) Καρδίας - Κάτω Σχολαρίου, (γ) Τριλόφου- Πλαγιαρίου, (δ) Νέου Ρυσίου – Ταγαράδων, (ε) Βασιλικών και (στ) Περιστεράς. Λόγω της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων αρκετές από τις εκδηλώσεις των τοπικών κύκλων γίνονται με τη χρήση διαδικτυακών ψηφιακών εργαλείων. Παραδείγματα τέτοιων εκδηλώσεων είναι: (α) η διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα: **Ο ρόλος του Δήμου στη Διαχείριση των αδέσποτων ζώων** από τον τοπικό κύκλο Καρδίας – Κάτω Σχολαρίου, (β) η διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα **Ποιο μοντέλο πολίτη θέλουμε;** από τον τοπικό κύκλο νέων Τριλόφου – Πλαγιαρίου και (γ) η διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα **Η ενδοοικογενειακή βία και η βία κατά των γυναικών την περίοδο της πανδημίας**, από τον τοπικό κύκλο νέων Θέρμης Τριαδίου. Επιπρόσθετα όλοι οι Τοπικοί Κύκλοι Νέων του Συμβουλίου Νέων Δήμου Θέρμης ανταποκρίνονται συνεχώς σε προσκλήσεις κοινών δράσεων από φορείς, κοινωνικές δομές, συλλόγους, συμβάλλοντας καθοριστικά στην επιτυχία πολλών εθελοντικών και φιλανθρωπικών δράσεων. Οι δράσεις του Συμβουλίου Νέων Δήμου Θέρμης συνεχίζονται παρά τα προβλήματα που έχει δημιουργήσει η πανδημία και δημοσιοποιούνται στο <https://www.facebook.com/youthcouncilmunicipalityofthermi>.

5. Τελικές σκέψεις

Ο Δήμος Θέρμης στο πλαίσιο των δράσεων του ως Πόλη που Μαθαίνει και με σκοπό να υποστηρίξει τη δραστηριοποίηση των νέων των κοινοτήτων του, ξεκίνησε ένα καινοτόμο και πρωτότυπο εγχείρημα δημιουργίας ενός Συμβουλίου Νέων βασισμένο στο κοινωνιοκρατικό πρότυπο οργάνωσης. Η μέχρι σήμερα εφαρμογή του εγχειρήματος, το οποίο υποστηρίχθηκε με θέρμη από τη Διοίκηση του Δήμου και ιδιαίτερα από τον Δήμαρχο Θέρμης κ. Θεόδωρο Παπαδόπουλο και τον Αντιδήμαρχο Παιδείας κ. Στυλιανό Αποστόλου, έχει δείξει ότι εφόσον υπάρχει ένα πλαίσιο που διασφαλίζει την ισότιμη συμμετοχή, την ισονομία στην

έκφραση, αλλά και την ανεξαρτησία και την αυτονομία στη δράση είναι δυνατό να προσελκύσει νέους και νέες οι οποίοι μπορούν να αναπτύξουν συλλογικές δράσεις ουσίας και να συμβάλλουν έτσι στο ευρύτερο εγχείρημα της δημιουργίας δημοκρατικών και συμμετοχικών τοπικών κοινωνιών. Οι Πόλεις που Μαθαίνουν οφείλουν στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους να ενισχύσουν τη συμμετοχή των νέων. Για τον Δήμο Θέρμης το Συμβούλιο Νέων και οι Τοπικοί Κύκλοι Νέων των κοινοτήτων του δεν είναι απλές ομάδες νέων που συναντιούνται για να οργανώσουν εκδηλώσεις αλλά είναι εργαστήρια δημοκρατίας όπου οι αυριανοί ενήλικοι συναντώνται για να συζητήσουν την πραγματικότητά τους και να την αναδημιουργήσουν.

Βιβλιογραφία

Buck, J., & Villines, S. (2007). *We the people: Consenting to a deeper democracy: A guide to sociocratic principles and methods*. Διαθέσιμο από <https://www.sociocracy.info/>

- Κολτσίδα, Δ. και συν. (2020). *Νεολαία, Συνήθειες, Αντιλήψεις και Πολιτική Συμπεριφορά*. Αθήνα: Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς.
- Παντελιάδου-Μαλούτα, Μ. (2017). Η νεολαία επιστρέφει; Ελληνική πολιτική κουλτούρα και μεταβαλλόμενα πρότυπα πολιτικότητας των νέων στην κρίση. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 43, 5-46. doi: <https://doi.org/10.12681/hpsa.1440>
- Owen, R. & Buck, J. (2020). Creating the conditions for reflective team practices: examining sociocracy as a self-organizing governance model that promotes transformative learning, *Reflective Practice*, 21:6, 786-802, doi: [10.1080/14623943.2020.1821630](https://doi.org/10.1080/14623943.2020.1821630)
- The Congress of Local and Regional Authorities (2013). *Youth and democracy: the changing face of youth political engagement*. Διαθέσιμο στο <https://www.coe.int/en/web/congress/youth>

2. ΜΙΑ ΠΟΛΗ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΕΙ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ

Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Λαρισαίων,
Μέλος ΣΕΠ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

1. Εισαγωγή

Τον Σεπτέμβριο του 2015, πέντε περίπου χρόνια πριν την πανδημία του κορωνοϊού, τα 193 κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησαν ένα κοινό σχέδιο, την Ατζέντα 2030, για την επίτευξη ενός καλύτερου μέλλοντος για όλους. Η Ατζέντα 2030 αποτελεί στην ουσία έναν οδηγό μιας διαδρομής 15 ετών για την εξάλειψη της ακραίας φτώχειας, την καταπολέμηση ανισοτήτων την προστασία του Πλανήτη. Πολλοί είναι εκείνοι που πιστεύουν πως το ιδανικό πλαίσιο αυτής της κοινωνικής παρέμβασης είναι οι πόλεις. Οι τόποι που αποτελούν κέντρα κουλτούρας, εμπορίου και συμβίωσης ανθρώπων, αλλά είναι παράλληλα και τόποι έντονων κοινωνικών αντιθέσεων, ανισοτήτων και φτώχειας. Το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης (UIL) της UNESCO ήδη από το 2012 διαμόρφωσε τις συνθήκες για την ενεργοποίηση ενός παγκόσμιου δικτύου Πόλεων (*Learning Cities*) για την ανταλλαγή καλών πρακτικών και την ανάπτυξη ικανοτήτων μεταξύ των μελών του για να βελτιώσουν τις λειτουργίες τους. Λίγα χρόνια μετά η πανδημική κρίση έχει επιπτώσεις σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής και ένα από τα θέματα που συζητούνται πια ανοιχτά είναι οι αλλαγές που θα προκύψουν στις πόλεις που ζούμε. Η υγειονομική

κρίση αναδεικνύεται γρήγορα σε οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική κρίση, διαμορφώνοντας τους όρους ενός δημόσιου διαλόγου που στο επίκεντρό του είναι το αν η τρέχουσα κρίση υγείας είναι και κρίση σχεδιασμού, προτεραιοτήτων και πολιτικών επιλογών.

Όμως ποιες είναι οι αλλαγές που μπορεί να επιφέρει στην οργάνωση και λειτουργία των πόλεων του μέλλοντος μια πανδημία; Γιατί μια πόλη να θέλει να γίνει μια Πόλη που μαθαίνει στις μέρες της; Και πώς θα μπορούσε να γίνει αντιληπτή από τον πολίτη στο επίπεδο της καθημερινότητάς του για να την διεκδικήσει και να την υπερασπιστεί;

2. Οι πόλεις στις μέρες της πανδημίας

Η απρόβλεπτη για πολλούς υγειονομική κρίση σε συνδυασμό με τις κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις του μέλλοντος διαμόρφωσε για πολλούς συνθήκες επανεξέτασης του τρόπου λειτουργίας των πόλεων (Μαρκοπούλου, 2021). Στο Φόρουμ των Δημάρχων των Ηνωμένων Εθνών στη Γενεύη, ο διεθνούς φήμης Βρετανός αρχιτέκτονας Φόρστερ εξέφρασε την πεποίθηση ότι η παρούσα πανδημία αν και δεν θα έχει μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στις πόλεις, θα επιταχύνει τις τρέχουσες τάσεις. Κάθε κρίση ουσιαστικά έρχεται και μεγεθύνει το αναπόφευκτο, οδηγώντας σε πιο βιώσιμα κτήρια, σε ένα νέο μέλλον για τις συγκοινωνίες, σε άλλες στάσεις για τους όρους συμβίωσης των πολιτών. Ήδη σε πόλεις όπως το Παρίσι και το Λονδίνο επισημαίνεται η ανάγκη εκπαίδευσης των πολιτών για μια διαφορετική αντίληψη για τον δημόσιο χώρο, απομακρύνοντας τα αυτοκίνητα από το κέντρο της πόλης. Αυτοκινητόδρομοι στενεύουν, λωρίδες ποδηλάτων προστίθενται, χώροι εστίασης διαμορφώνονται στα πεζοδρόμια και σε άλλους υπαίθριους χώρους. Η λειτουργία των πόλεων είναι συνυφασμένη με τη διαμόρφωση των ανθρώπινων σχέσεων. Οι πόλεις και τα κτήρια που σχεδιάζουμε ουσιαστικά διαμορφώνουν τους πολίτες, την ίδια την κοινωνία μας. Αντί, λοιπόν, να προτάσσουμε μόνο αδιέξοδες οικονομικές πολιτικές, αδιαφορώντας για την επιβάρυνση του περιβάλλοντος και τις ανάγκες των πολιτών, ο σχεδιασμός τους μπορεί να αναζητά την καινοτομία. Θέτοντας τις σωστές ερωτήσεις που

θα λειτουργήσουν καταλυτικά, επιφέροντας ένα ριζικό θετικό αντίκτυπο στον τρόπο που σήμερα ζούμε και αλληλεπιδρούμε.

Εικόνα 1: Λάρισα – Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας

Το παράδειγμα της πόλης του Medellín στην Κολομβία είναι χαρακτηριστικό. Πολλοί γνωρίζουν το εγκληματικό παρελθόν της πόλης, λίγοι έχουν ακούσει τις αλλαγές των τελευταίων χρόνων, ακόμη λιγότεροι τις έχουν δει από κοντά. Το 2019 το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO την επέλεξε για τη φιλοξενία της 4^{ης} Διεθνούς Συνδιάσκεψης της UNESCO. Μια επιλογή που ξάφνιασε πολλούς. Μπροστά στα έκπληκτα μάτια των 600 περίπου συνέδρων απ' όλον τον κόσμο παρουσιάστηκε ένα μοναδικό αυτοδιοικητικό πείραμα ένταξης και μετασχηματισμού στις παραγκουπόλεις στις πλαγιές των βουνών γύρω από την πολύπαθη πόλη. Για πάρα πολλά χρόνια οι 12.000 κάτοικοι της γειτονιάς Κομούνα 13 ζούσαν κάτω από πολύ άσχημες συνθήκες, μακριά από υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, καθαριότητας. Μια ομάδα ανθρώπων πρότεινε το αδιανόητο. Σύνδεση της περιοχής με την υπόλοιπη πόλη με σειρά από κυλιόμενες σκάλες, επένδυση εκατομμυρίων δολαρίων για τους απόκληρους! Και στις διπλανές περιοχές που επέτρεπαν οι συνθήκες, κατασκευή... τελεφερίκ. Οι περιγραφές αναφέρονται σε ημέρες καχυποψίας,

που τις διαδέχτηκαν συζητήσεις με την τοπική κοινωνία, εκπαιδευτικά εργαστήρια χρήσης ηλεκτρικής σκάλας για ηλικιωμένους και ανάπηρους σε εμπορικά Mall (!). Η περιοχή έγινε πόλος έλξης καλλιτεχνών και η έννοια του μετασχηματισμού μιας κοινότητας ανθρώπων έγινε λέξη - σύμβολο στους τοίχους της παραγκουπόλης.

Εικόνα 2: Κυλιόμενες σκάλες, Medellín – Κομούνα 13

Είναι αλήθεια ότι στην παρούσα συγκυρία της υγειονομικής κρίσης ως λύση για τα προβλήματα των πόλεων προτάχθηκε η προοπτική των “έξυπνων πόλεων”. Την ώρα που αμφισβητούνται παραδοχές του παρελθόντος, παρουσιάζεται το μοτίβο μιας νέας «πραγματικότητας», στην οποία η ύπαρξη και η ευημερία του ατόμου και της κοινότητας συνδέονται με τις νέες τεχνολογίες. Πολλές ήταν εκείνες οι πόλεις που στη διάρκεια της πανδημίας διαμόρφωσαν σχεδιασμούς με “έξυπνες” εφαρμογές για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις σε θέματα εκπαίδευσης, υγείας, οργάνωσης των μετακινήσεων και ασφάλειας. Οι σύγχρονες εκπαιδευτικές πλατφόρμες για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η εγκατάσταση καμερών, η επένδυση στα θέματα φωτισμού των πόλεων και οι μπάρες για τα αυτοκίνητα στις εισόδους πεζοδρόμων αποτέλεσαν τα απτά παραδείγματα μιας πόλης του μέλλοντος. Από την άλλη πλευρά, πολλοί

επισημαίνουν ότι η πραγματικά μεγάλη πρόκληση για τις πόλεις που επιδιώκουν να γίνουν έξυπνες πόλεις είναι η κοινωνική ανισότητα. Η περιορισμένη πρόσβαση στο internet και το έλλειμμα στις ψηφιακές δεξιότητες, κυρίως των ευάλωτων οικονομικοκοινωνικά πολιτών, δεν τους επιτρέπουν να έχουν τα κέρδη των έξυπνων εφαρμογών (Borkowska & Osborne, 2018). Αυτή η «υστέρηση» έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο την αναπαραγωγή παγιωμένων μορφών κοινωνικών ανισοτήτων, αλλά και τη δημιουργία νέων. Τα άτομα που δεν έχουν πρόσβαση στις ΤΠΕ ή/και βασικές γνώσεις συμμετοχής και διαχείρισής τους, απειλούνται με «αποκλεισμό». Αδυνατούν να εργαστούν ή να εξασφαλίσουν έναν αξιοπρεπή μισθό, να μορφωθούν, να ενημερωθούν, να επικοινωνήσουν, να έχουν συναλλαγές με το κράτος, να επωφεληθούν από τις υπηρεσίες του, δεν μπορούν, δηλαδή, να είναι ενεργά μέλη της νέας πραγματικότητας. Οι γυναίκες, τα μεγαλύτερης ηλικίας άτομα, τα άτομα με αναπηρίες, οι άνεργοι, τα άτομα με χαμηλά εισοδήματα και εκπαίδευση συνθέτουν μεγάλες ομάδες ιδιαίτερα επισφαλείς και εκτεθειμένες στον κίνδυνο του ψηφιακού και, κατ' επέκταση, του κοινωνικού αποκλεισμού.

Είναι φανερό ότι οι Έξυπνες Πόλεις ξεκινούν από τις ψηφιακές εφαρμογές, την τεχνητή νοημοσύνη, τις βιώσιμες υποδομές (Porroñic, 2019). Η προσέγγιση των Πόλεων που Μαθαίνουν είναι διαφορετική. Ξεκινούν από τους ανθρώπους, τις οικογένειές τους, τις ανάγκες τους. Και επιζητούν τη συνέργεια, την ενσυναίσθηση, την κοινή δράση που στηρίζεται σε κοινές αξίες.

3. Πόλεις που Μαθαίνουν. Μια σύγχρονη πρόκληση για την τοπική αυτοδιοίκηση

Ο Διευθυντής του Ινστιτούτου Διά Βίου Μάθησης της UNESCO κ. David Atchoarena στις 23 Σεπτεμβρίου 2020 σε διαδικτυακή εκδήλωση για την ένταξη 55 νέων πόλεων στο παγκόσμιο δίκτυο των Learning Cities εν μέσω πανδημίας σημείωσε ότι οι αποτελεσματικές πολιτικές και πρακτικές της Διά Βίου Μάθησης μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων για όλους. **Με** έναν εξαιρετικά

επείγοντα χαρακτήρα, η πανδημία του Covid-19 υπογράμμισε την αναγκαιότητα να οικοδομηθούν στο μέλλον ανθεκτικότερα εκπαιδευτικά συστήματα. Η Porovic (2019, σ. 10) αναφέρεται ακριβώς στη λειτουργική ανθεκτικότητα των πόλεων μέσω της μετασχηματιστικής μάθησης. Το ζητούμενο είναι η ολιστική προσέγγιση των Πόλεων που Μαθαίνουν (Learning Cities), αποτελώντας στην ουσία οργανισμούς μάθησης, που καλούνται συνεχώς να μαθαίνουν και να μετασχηματίζουν τον εαυτό τους, με την μάθηση να είναι μια συνεχής διεργασία που αξιοποιείται στρατηγικά (Watkins and Marsick, 1996).

Μια Πόλη που Μαθαίνει δεν είναι απλά ένα άθροισμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Η έννοια δεν αναφέρεται σε ένα ΙΕΚ, που απλά παρέχει επιλογές για κάποιες ειδικότητες. Όπως δεν ταυτίζεται και με ένα δημοτικό Κέντρο Διά Βίου Μάθησης. Είναι κάτι πολύ περισσότερο. Και η μεγάλη πρόκληση είναι να γίνει κατανοητό από τους πολίτες. Αυτό δεν είναι εύκολο, ούτε αυτονόητο. Ακόμα και γι' αυτούς που συμμετέχουν στις δράσεις μιας Πόλης που Μαθαίνει. Ο Peter Jarvis (2010, σελ. 29) αναγνωρίζει πως η έννοια μιας κοινότητας ανθρώπων που μαθαίνει είναι μια έννοια συγκεχυμένη, που συχνά προκαλεί σύγχυση, αλλά τη συνδέει με την έννοια της κοινωνικής αλλαγής. Ουσιαστικά πρόκειται για μια συνεχιζόμενη διαδικασία, καθώς δεν υπάρχει ένα μαγικό όριο που αν μια πόλη το ξεπεράσει, θα είναι πια μια Πόλη που Μαθαίνει (Osborne, Kearns, & Yang, 2013).

Στη *Διακήρυξη του Πεκίνου* για τις Πόλεις που μαθαίνουν (UIL, 2015) περιγράφεται το όραμα μιας πόλης που σε μια περίοδο κρίσης διευκολύνει την ατομική ενδυνάμωση και εξέλιξη, που διαμορφώνει όρους κοινωνικής συνοχής, καλλιεργεί την ιδιότητα του ενεργού πολίτη, προωθεί την οικονομική και πολιτιστική ευημερία, θέτει τα θεμέλια της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτή είναι ουσιαστικά και η ουσία της φιλοσοφίας μιας «Πόλης που Μαθαίνει», οι συνεργασίες και η αξιοποίηση των πόρων μιας τοπικής κοινωνίας, η διαμόρφωση δικτύων και η αλλαγή στο πλαίσιο διαλόγου και αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε φορείς και ενεργούς πολίτες στη βάση των αρχών του πεδίου της διά βίου μάθησης (Δεληγιάννης, 2019; Κουλαουζίδης, 2019). Μια πολιτική διαδικασία και επιλογή για κοινωνίες που επιβιώνουν όταν “εκπαιδεύονται” και αλλάζουν. Αναφέρονται σε

κοινωνικές διεργασίες και σε εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που δεν είναι ουδέτερες πολιτικά. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Ted Fleming, έχουν ιδεολογικό πρόσημο, δημοκρατικό και προοδευτικό (πρβλ. Δεληγιάννης, 2019, σ. 61-65). Ανάλογες αναφορές συναντούμε και στον Mezirow (1994, σ. 226) που αναφέρεται σε ιδανικές συνθήκες μάθησης και δημοκρατικού διαλόγου που συγκροτούν στο επίπεδο μιας τοπικής κοινωνίας μια πολιτική φιλοσοφία ανοχής, ισότητας και συμμετοχής. Οι Πόλεις που Μαθαίνουν (Learning Cities) δεν μπορεί να είναι απλά Έξυπνες πόλεις (Smart Cities). Έχουν στόχο τη συνειδητοποίηση των αιτιών μιας κοινωνικής κρίσης και την αλλαγή.

Πάνω από 200 πόλεις ανήκουν σήμερα στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO των Πόλεων που Μαθαίνουν. Η Λάρισα ήταν η πρώτη ελληνική πόλη που εντάχθηκε στο Δίκτυο.

4. Το παράδειγμα της Λάρισας

Το 2015, σε μια περίοδο οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, η νέα τότε Δημοτική Αρχή έκανε την επιλογή να προσπαθήσει να γίνει η πόλη μια κοινωνία μάθησης. Επένδυσε ουσιαστικά σε μια διαδικασία μετασχηματισμού και αλλαγής, διαμορφώνοντας κανάλια επικοινωνίας και συνέργειες ανάμεσα στις τοπικές αρχές, τους φορείς και τους πολίτες. Ο κεντρικός τίτλος της πρωτοβουλίας ήταν «Λάρισα - Πόλη που Μαθαίνει». Δυο χρόνια αργότερα, στο Cork της Ιρλανδίας, η πόλη της Λάρισας ήταν μία από τις 16 πόλεις στον κόσμο που βραβεύτηκαν από την UNESCO για τις προσπάθειές τους στο πεδίο. Και το 2019 στο Medellin της Κολομβίας, στην 4η Διεθνή Συνδιάσκεψη της UNESCO, ορίστηκε ως μία από τις δύο παγκόσμιες συντονίστριες του παγκόσμιου δικτύου των Learning Cities στη θεματική της Εκπαίδευσης στην Ενεργό Πολιτειότητα (Citizenship Education). Λίγους μήνες μετά ήρθε και αυτή αντιμέτωπη με την κρίση της πανδημίας.

Την περίοδο 2015-2020 πολλές ήταν οι δράσεις για την ενθάρρυνση του διαλόγου φορέων και ενεργών πολιτών για την οργάνωση δράσεων στήριξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, αλλά και για την ώθηση της

τοπικής κοινωνίας σε μια ενδιαφέρουσα διαδικασία διά βίου μάθησης και προσωπικής εξέλιξης. Ανάμεσα στα άλλα, θα μπορούσαμε να διακρίνουμε σημαντικούς σταθμούς αυτής της πορείας, όπως τη θεσμική κατοχύρωση του εγχειρήματος με τη συγκρότηση επιτροπής με τη συμμετοχή 80 περίπου φορέων της πόλης, την οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και συλλογικών δράσεων με έμφαση στις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, τα πρώτα βήματα του Πανεπιστημίου των Πολιτών με τη συμμετοχή χιλιάδων πολιτών στα προγράμματά του.

Το ξέσπασμα της πανδημίας στις αρχές του 2020 επηρέασε αυτήν την πορεία. Λειτουργίες προσαρμόστηκαν στα νέα δεδομένα, σημαντικές πρωτοβουλίες του παρελθόντος σταμάτησαν, νέες δράσεις, συχνά διαδικτυακές, οργανώθηκαν:

1. Στην πρώτη περίοδο μια από τις πρώτες ενέργειες ήταν η δημιουργία μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας ενημέρωσης με τον τίτλο “Λάρισα Μαζί” για την καταχώρηση των δράσεων των φορέων και των ομάδων της πόλης. Πολλοί ήταν οι εθελοντές και οι τοπικοί φορείς, μέλη της επιτροπής “Λάρισα – πόλη που Μαθαίνει”, που μετά από ένα δημόσιο κάλεσμα ανέλαβαν δράση, επικεντρώνοντας στη στήριξη ευπαθών ομάδων, όπως οι ΡΟΜΑ και οι πρόσφυγες. Για παράδειγμα μία ομάδα απόφοιτους του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας κατασκεύασαν μάσκες για ευάλωτες ομάδες, όπως οι πρόσφυγες. Ανέλαβαν επίσης την πρωτοβουλία να εκπαιδεύσουν μία ομάδα προσφύγων και μεταναστών να δουλέψουν μαζί.. Μία από αυτές μοιράστηκε μαζί μας τις σκέψεις της:

“Έμαθα στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας για τη σημασία των λέξεων συνεργασία, εργασία με την ομάδα, την αξία να δίνεις. Και τώρα μοιράζομαι αυτή τη γνώση με την κοινότητα ”

2. Το «Πανεπιστήμιο των Πολιτών», ένας θεσμός που παραπέμπει στις παραδόσεις της ανθρωπιστικής θεώρησης της εκπαίδευσης ενηλίκων με σκοπό την οργάνωση Κύκλων Μάθησης με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες, χρειάστηκε να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Μετά από μια δύσκολη περίοδο ακινησίας, αλλά και αναζήτησης, ξεκίνησε ένας νέος σχεδιασμός για να καλύψει τις νέες, διαφοροποιημένες ανάγκες. Πρώτο

βήμα ήταν η οργάνωση τεσσάρων διαδικτυακών συζητήσεων με κεντρικό θέμα τη νέα πραγματικότητα στην εποχή του Covid-19. Με καλεσμένους σημαντικούς επιστήμονες, πολιτικούς και εκπροσώπους φορέων αναλύθηκαν, με σημαντική απήχηση, οι επιπτώσεις σε τομείς όπως η Δημόσια Υγεία, οι κοινωνικές επιπτώσεις, η οικονομία, η εκπαίδευση. Επόμενο βήμα, η δημιουργία διαδικτυακών κύκλων μάθησης, σε συνεργασία με φορείς της πόλης παρά τις ενστάσεις και τις δυσκολίες του εγχειρήματος. Ξεχωρίζουν τα διαδικτυακά προγράμματα για τη στήριξη της τρίτης ηλικίας (προγράμματα γυμναστικής, εκμάθησης χορών λάτιν, θεατρικής παιδείας αλλά και ... «σχολές παππούδων»), οι διαδικτυακές

Η νέα πραγματικότητα στην εποχή του Covid-19
Προκλήσεις & όρια

Το Πανεπιστήμιο των Πολιτών του Δήμου Λαρισαίων, στο πλαίσιο της Πόλης που Μαθαίνει, οργανώνει σειρά 4 διαδικτυακών συζητήσεων σε κρίσιμα θέματα της νέας πραγματικότητας που βιώνουμε εξαιτίας της πανδημίας του Κορωνοϊού.

Τετάρτη 20 Μαΐου - Τετάρτη 10 Ιουνίου
μέσα από την Διαδικτυακή Πύλη του Δήμου Λαρισαίων
www.larissamazi.gr Δήμος Λαρισαίων

Δημόσια Υγεία & Υγειονομική Κρίση.	Τετάρτη 20 Μαΐου
Οι κοινωνικές επιπτώσεις της Υγειονομικής Κρίσης.	Τετάρτη 27 Μαΐου
Η Οικονομία στην εποχή του Κορωνοϊού. Κίνδυνοι, προκλήσεις, προοπτικές.	Τετάρτη 3 Ιουνίου
Η Εκπαίδευση στην περίοδο της Υγειονομικής Κρίσης. Η πρόκληση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.	Τετάρτη 10 Ιουνίου

Διαδικτυακή Πύλη: www.larissamazi.gr // ώρα 19:30-21:30

Εικόνα 3: Διαδικτυακές συζητήσεις για τη νέα πραγματικότητα στην εποχή του Covid-19

πια σχολές γονέων που επεκτάθηκαν σε πρόσφυγες, το διαδικτυακό Επιμορφωτικό Πρόγραμμα για την Υγεία”, το πρόγραμμα Basic για άνεργους σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ με στόχο τον ψηφιακό και γλωσσικό γραμματισμό. Ξεχωριστή μνεία χρειάζεται να γίνει για το πρόγραμμα που αποσκοπούσε στη στήριξη του εκπαιδευτικού κόσμου της πόλης στην πρόκληση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, που οργανώθηκε σε συνεργασία με σημαντικούς φορείς της εκπαίδευσης, όπως το ΕΑΠ, η Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων, το ΠΕΚΕΣ Θεσσαλίας, η Επιστημονική Ένωση για την Εκπαιδευτική Καινοτομία. Είναι χαρακτηριστικό ότι τις πρώτες δύο μέρες κατάθεσης των αιτήσεων πάνω από 250 αιτήσεις εκπαιδευτικών της πόλης κατατέθηκαν, υπερκαλύπτοντας τον αριθμό των προσφερόμενων θέσεων.

3. Ξεχωρίζει, επίσης, η δημιουργία του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας μέσα στην περίοδο της πανδημίας με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Λαρισαίων και η διαδικτυακή του λειτουργία. Το Συμβούλιο συγκροτήθηκε με σκοπό τη διαμόρφωση ενεργών και δημοκρατικών πολιτών (Citizenship Education) στο πλαίσιο της Λάρισας ως Πόλη που Μαθαίνει. Με τις δράσεις του, παρά τις ιδιαίτερες συνθήκες, προώθησε σ’ αυτά τα πρώτα του βήματα την ενεργό συμμετοχή νέων της πόλης στη τοπική κοινωνία με στόχο την ανάδειξη ζητημάτων που τους απασχολούν. Και διαμορφώθηκαν δυνατότητες παρέμβασης στην τοπική κοινωνία με δεδομένους τους περιορισμούς της υγειονομικής κρίσης. Από τις επιτροπές του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας οργανώθηκε σειρά webinars με θέμα «Πανδημία Covid – 19. Προσεγγίζοντας την επόμενη μέρα» με συζητήσεις για τον Πολιτισμό, τον Αθλητισμό, την Εκπαίδευση και την Επιχειρηματικότητα, την Κλιματική Αλλαγή, την Αστική Κινητικότητα, τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα.

Εικόνα 4: Εργαστήριο για την εκπαίδευση των συμβούλων του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας

4. Σημαντικό στοιχείο για τη διαμόρφωση μιας νέας ταυτότητας της πόλης είναι η συνέχεια στη διαδικασία υλοποίησης Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ). Η πόλη της Λάρισας ήταν η πρώτη ελληνική πόλη που το 2015 σχεδίασε και δύο χρόνια μετά ξεκίνησε να υλοποιεί αυτόν τον σχεδιασμό. Το μεγάλο ζητούμενο είναι να αποκατασταθούν ανθρώπινες συνθήκες στις γειτονιές, γιατί αυτές είναι οι πυρήνες κοινωνικοποίησης. Είναι πια αποδεδειγμένο, και αυτό δεν αφορά μόνο την ελληνική πόλη, ότι δεν υπάρχουν περιθώρια για να βελτιωθούν οι συνθήκες μέσω μιας πιο 'αποτελεσματικής' κατανομής των αυτοκινήτων στο δίκτυο. Ωστόσο, η στροφή της πόλης προς πολιτικές βιώσιμης κινητικότητας με νέους ποδηλατόδρομους και η μετατροπή των γειτονιών σε 'ήπιας κυκλοφορίας', ακόμη και εν μέσω πανδημίας, γρήγορα ανέδειξε τις δυσκολίες του εγχειρήματος. Ο προσανατολισμός σε μια νέα γεωμετρία που περιορίζει τις ταχύτητες και διαθέτει περισσότερο χώρο για περπάτημα και ποδήλατο ήρθε σε σύγκρουση με παραδοσιακές πεποιθήσεις και στάσεις των πολιτών, πολιτικές χρόνων ενίσχυσης της χρήσης του αυτοκινήτου. Η δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων

κυκλοφοριακής αγωγής από τους... παιδικούς σταθμούς και τα σχολεία, ακόμη και στη δύσκολη περίοδο των περιοριστικών μέτρων λόγω covid, αποτελούν πολύτιμο οδηγό. Σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση των όρων ενός δημοκρατικού δημόσιου διαλόγου με τη συμμετοχή φορέων της πόλης και πολιτών μέσα και από θεσμικές διαδικασίες (Δημοτικό Συμβούλιο, Επιτροπή Διαβούλευσης, Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας), που ανέδειξε βασικές προτεραιότητες στην άσκηση πολιτικών και την ανάγκη οργάνωσης προγραμμάτων για το σύνολο των πολιτών στο μέλλον.

Εικόνα 5: Πρόγραμμα κυκλοφοριακής αγωγής σε παιδικό σταθμό

5. Η δραστηριοποίηση της πόλης σε διεθνές επίπεδο ως συντονίστρια πόλη της θεματικής ομάδας «εκπαίδευση και ενεργό πολιτειότητα» του Παγκοσμίου Δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν της UNESCO και η συμμετοχή της σε διεθνή webinars, κυρίως για ζητήματα κοινωνικής ένταξης είναι βασικό στοιχείο αυτής της περιόδου. Κορυφαίες στιγμές η ανακοίνωση της βράβευσης της πόλης για το “Πανεπιστήμιο των Πολιτών” με το βραβείο Grundtvig από την European Association for the Education of Adults - EAEA και η οργάνωση Διεθνούς Διαδικτυακού Συνεδρίου με τίτλο «Ενισχύοντας την εκπαίδευση ενεργών πολι-

τών σε τοπικό επίπεδο» τον Νοέμβριο του 2020 με την υποστήριξη από το Ινστιτούτο για τη Διά Βίου Μάθηση της UNESCO (UIL). 200 περίπου συμμετέχοντες από 25 χώρες, άνθρωποι της αυτοδιοίκησης, ακαδημαϊκοί, εκπρόσωποι οργανισμών και ενεργοί πολίτες συμμετείχαν σε ένα παγκόσμιο διάλογο για τον ρόλο της εκπαίδευσης ενηλίκων στη χάραξη πολιτικών σε τοπικό επίπεδο και την έννοια του ενεργού πολίτη, για τη στήριξη των ευπαθών ομάδων, για τον ρόλο των νέων. Είναι χαρακτηριστικό πως πάνω από 1400 πολίτες απ' όλην τον κόσμο είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν το συνέδριο αυτές τις δύο μέρες διαδικτυακά.

Τα προβλήματα, βέβαια, δεν λείπουν. Η πανδημία μεγάλωσε τον φόβο. Και μαζί μ' αυτόν αυξήθηκε η ξενοφοβία και τα φαινόμενα ρατσισμού. Κυρίως για τις πιο ευάλωτες ομάδες, τους πρόσφυγες, τους μετανάστες, τους Ρομά. Η πρώτη περίοδος της πανδημίας (Μάρτιος – Απρίλιος 2020) σημαδεύτηκε από τα γεγονότα σε συνοικία της πόλης με πληθυσμό στην πλειονότητά του Ρομά. Η ανίχνευση 25 κρουσμάτων κορωνοϊού οδήγησε στην κυβερνητική απόφαση να τεθεί όλη η περιοχή σε καραντίνα. 5000 κάτοικοι (3500 απ' αυτούς Ρομά) απομονώθηκαν και τη στήριξή τους ανέλαβε ο Δήμος, κινητοποιώντας φορείς και ενεργούς πολίτες της πόλης. Ταυτόχρονα, λόγω της επικοινωνίας κατοίκων Ρομά με πρόσφυγες από το κοντινό στην πόλη κέντρο φιλοξενίας υπήρξε απόφαση για καραντίνα και για τον προσφυγικό πληθυσμό. Και οι δυο πληθυσμοί, Ρομά και πρόσφυγες, μοιράστηκαν κοινή μοίρα. Και ταυτόχρονα τη στοχοποίησή τους, με τη ρητορική του μίσους να θεριεύει.

Από την άλλη πλευρά, οι περιορισμένοι πόροι, η απουσία εκπαιδευμένου προσωπικού, οι αμφιβολίες και η επιφυλακτικότητα είναι ζητήματα που συχνά έπρεπε να αντιμετωπιστούν. Αυτό που ήταν ορατό από την πρώτη στιγμή ήταν τα χρόνια προβλήματα στη συνεργασία μεταξύ φορέων, αλλά και στον ίδιο τον μηχανισμό του Δήμου. Η είσοδος νέων μελών προσωπικού στον μηχανισμό, η ανάπτυξη ενός διαλόγου στο εσωτερικό του για επικείμενες αλλαγές και ο σχεδιασμός νέων διαδικασιών προκάλεσαν αστάθεια. Πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες και το έλλειμμα εκπαίδευσης στο επίπεδο του προσωπικού απαιτούσαν μια σταθερή και συνεχή παρέμβαση για στήριξη και εκπαίδευση του προσωπικού. Γιατί με πόση επιτυχία μπορεί να εκπαιδευτεί ένας εργα-

ζόμενος στις τεχνολογίες όταν είναι τεχνοφοβικός και αρνητικός; Πόσο εύκολα μπορούν αν αγκαλιάσουν πολίτες μια νέα, hi-tech εφαρμογή, αν δεν έχουν τις βασικές δεξιότητες; Και βέβαια, η αλλαγή φοβίζει λιγότερο, όταν οι άνθρωποι δουλεύουν μαζί, όταν τα κοινωνικά δίκτυα σταθεροποιούνται και ένας Δήμος αναλαμβάνει με συνέπεια και σταθερότητα τον ρόλο του συντονιστή και διευκολυντή.

5. Αντί επιλόγου...

Η υγειονομική κρίση, όπως και οι άλλες, δημιουργεί πολλές νέες παραδοχές. Και έχουμε να μάθουμε πολλά από αυτήν. Σε όλη αυτήν την περίοδο έγιναν σίγουρα σημαντικές υποχωρήσεις σε δημοκρατικές κατακτήσεις. Σε κάποιες, λιγότερες, περιπτώσεις έγιναν και σημαντικά βήματα προσαρμογής στα νέα δεδομένα. Με τις τοπικές κοινωνίες να αναμετρώνται με τον εαυτό τους.

Η ίδια η κουβέντα για την ατομική ευθύνη βρίσκεται στο επίκεντρο. Και μαζί τα όσα συζητήθηκαν στο επίπεδο της ελληνικής κοινωνίας στην περίοδο της πανδημίας για τη στάση μας απέναντι σε κοινωνικές ομάδες, όπως οι Ρομά και πρόσφυγες, για την κοινωνική μας συμπεριφορά. Για το πόσο μπορεί μια κοινωνία ανθρώπων να ζει δίπλα μας στο περιθώριο, χωρίς να δίνουμε λύσεις.

Στον κίνδυνο μοιάζει να γίνουμε όλοι ίσοι. Η κοινή μας έκθεση στην επισφάλεια [και την ευαλωτότητα] μπορεί να είναι μια από τις βάσεις για τη δυνητική μας ισότητα (Βουγιούκα & Λιάπη, 2020). Η έννοια της Πόλης που Μαθαίνει και η ολιστική της προσέγγιση αποτελεί μια “άλλη” πολιτική πρόταση. Η αμοιβαία μας πια υποχρέωση είναι να δημιουργούμε ως πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινότητας τις συνθήκες για μια βιώσιμη ζωή συνειδητά και με συνέπεια. Αναγνωρίζοντας τις βασικές αρχές που διαπνέουν τις κοινωνικές, δημοκρατικές προϋποθέσεις αυτού που μπορούμε να αποκαλούμε “καλή ζωή”, αφού, όπως αναφέρει ο Αντόρνο, «δεν είναι δυνατό να ζήσουμε μια καλή ζωή σε μια κακή ζωή». Στις μέρες της πανδημίας η ατομική λειτουργία, η κοινωνική διάσταση υπήρξαν και θα παραμείνουν αλληλοδιαπλεκόμενες έννοιες.

Είναι αλήθεια ότι όλη αυτήν την περίοδο έχουν γραφτεί και συζητηθεί πολλά για τις σύγχρονες προκλήσεις για τη Δημοκρατία, για πολιτικές, για τη ζωή μετά τον κορωνοϊό. Για τις μεγάλες αλλαγές που απαιτούν συνεργασίες, προσαρμογή στα νέα δεδομένα και τη συμμετοχή των πολιτών. Για τον ρόλο των πόλεων ως κοινότητες μάθησης. Χρειάζονται κριτικά ρήγματα, η επίγνωση της σχέσης ανάμεσα σε φορείς, πολίτες και εξουσίες και αλλαγές στάσεων και παραδοχών του παρελθόντος, που θα τεθούν στο επίκεντρο μιας δημοκρατικής πολιτικής ατζέντας.

Πολύς δρόμος μπροστά μας. Και όχι μόνο για τις ευάλωτες ομάδες.

Βιβλιογραφία

Βουγιούκα, Α., Λιάπη, Μ. (2020). *Έμφυλες και διαθεματικές διαστάσεις της πανδημίας και συνέπειες για την ισότητα, τα δικαιώματα και τις ελευθερίες*. Αθήνα: Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς.

Δεληγιάννης, Δ. (2019). Δημοκρατία και Πόλεις που Μαθαίνουν στα χρόνια της κρίσης: η περίπτωση της Λάρισας. Στο Γ. Μπαγάκης, Δ. Δεληγιάννης, Γ. Κουλαουζίδης και Μ. Ηλιοπούλου (επιμ.) *Πόλεις που Μαθαίνουν. Καλές πρακτικές, μεθοδολογίες και πολιτικές στην Αθήνα, Θέρμη, Κόρινθο και Λάρισα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη, σσ. 59-92.

Κουλαουζίδης, Γ. (2019). Εφαρμόζοντας στην πράξη την έννοια της Πόλης που Μαθαίνει: μεγάλες προσδοκίες, ρεαλιστικές δυνατότητες και κρίσιμες επιτυχίες. Στο Γ. Μπαγάκης, Δ. Δεληγιάννης, Γ. Κουλαουζίδης και Μ. Ηλιοπούλου (επιμ.) *Πόλεις που Μαθαίνουν. Καλές πρακτικές, μεθοδολογίες και πολιτικές στην Αθήνα, Θέρμη, Κόρινθο και Λάρισα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη, σσ. 27-58.

Μαρκοπούλου, Α. (2021). *Πόλεις που μαθαίνουν από την επιστήμη: η απάντηση σε μια κρίση σχεδιασμού*. Πηγή άρθρου: <https://www.citybranding.gr>

Ρορονίς, Κ. (2019). Διά Βίου Μάθηση – ο πυρήνας των Πόλεων που Μαθαίνουν. Στο Γ. Μπαγάκης, Δ. Δεληγιάννης, Γ. Κουλαουζίδης και Μ. Ηλιοπούλου *Πόλεις που Μαθαίνουν. Καλές πρακτικές, μεθοδολογίες και πολιτικές στην Αθήνα, Θέρμη, Κόρινθο και Λάρισα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη, σσ. 7-10.

- Borkowska, K., Osborne, M. (2018). *Locating the fourth helix: Rethinking the role of civil society in developing smart learning cities* <file:///C:/Users/Obbi/Downloads/Locating the fourth helix Rethinking the role of c.pdf>
- Jarvis, P. (2010). *Adult Education and Lifelong Learning. Theory and practice*. Routledge.
- Mezirow, J. (1994). Understanding Transformation Theory. *Adult Education Quarterly*. Vol. 44, pp. 222-232. American Association for Adult and Continuing Education: Sage Publications.
- Osborne, M., Kearns, P. & Yang, J. (2013). *Learning cities: Developing inclusive, prosperous and sustainable urban communities*. *International Review of Education*, 59, pp. 409-423.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization –UNESCO (2015). *The Beijing Declaration on Building Learning Cities* <https://uil.unesco.org/fileadmin/keydocuments/LifelongLearning/learning-cities/en-unesco-global-network-of-learning-cities-guiding-documents.pdf> (<http://learningcities.uil.unesco.org/about-us/learning-cities>
- Watkins, K. E., & Marsick, V. J. (1996). *In action: Creating the learning organization*. Alexandria, VA: American Society for Training and Development.

ΜΕΡΟΣ Δ

Η ΕΚΚΙΝΗΣΗ, ΤΟ ΣΤΙΓΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ

Το τέταρτο μέρος βασίζεται σε ένα βασικό κείμενο (Μπαγάκης), στο οποίο επιχειρείται να αναδειχτεί το αρχικό στίγμα και το πλαίσιο της Κορίνθου ως Πόλη που Μαθαίνει. Πιο αναλυτικά περιγράφεται το τι είναι και τι δεν είναι το δίκτυο της Κόρινθου που Μαθαίνει σε σχέση με υπάρχουσες δομές, οι αξίες που το διέπουν καθώς και οι μορφές των δυνητικών του δραστηριοτήτων. Ακόμα περιγράφεται το στοίχημα που τίθεται με την ένταξη της Κορίνθου και τους καλούς οιωνούς που υπάρχουν για να κερδηθεί αυτό το αβέβαιο στοίχημα.

Τέλος ακολουθούν τρία πολύ συνοπτικά κείμενα που σκιαγραφούν το ειδικότερο στίγμα καθενός από τους τρεις πυλώνες της Κορίνθου στο προηγούμενο πλαίσιο: Εκπαίδευση (Καλογεροπούλου, Κονομόδη-Θωμά, Μπαγάκης, Παπαϊωάννου, Παπανικολάου, Σακελλαράκης, Σκάζα, Τσιωτάκης), Πολιτισμός (Μέξια, Πετρακάκη) και Τουρισμός (Πιέτρης, Χριστοπούλου).

1. ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΓΜΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΑΓΑΚΗΣ

Ομότιμος Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής
και Εκπαιδευτικής Πολιτικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου,
Ειδικός Σύμβουλος του Δημάρχου Κορινθίων για τις Πόλεις που Μαθαίνουν

1. Εισαγωγικά

Στο παρόν κείμενο γίνεται μια απόπειρα παρουσίασης του στίγματος της Κορίνθου ως ενταγμένης πλέον πόλης στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO των Πόλεων που Μαθαίνουν. Ως γνωστόν, η Κόρινθος εντάχθηκε στο Δίκτυο της UNESCO στις 21 Σεπτεμβρίου 2020, και σε συνθήκες πανδημίας ορίστηκε από τον Δήμαρχο ειδικός σύμβουλος για τις Πόλεις που Μαθαίνουν και μια δωδεκαμελής ομάδα στη συνέχεια, στην οποία συμπεριλαμβάνονται και οι αρμόδιοι αντιδήμαρχοι στους πυλώνες που εστιάζει η Κόρινθος. Οι πυλώνες αυτοί είναι η εκπαίδευση, ο πολιτισμός και ο τουρισμός όπως είχαν προσδιοριστεί στην πρόταση της ένταξης στο Δίκτυο, μετά από ανοικτές συναντήσεις με πολίτες της Κορίνθου, μετά από συζητήσεις σε ομάδες προετοιμασίας του φακέλου και μετά από προσεκτική μελέτη των πλεονεκτημάτων και των δυνατοτήτων της Κορίνθου. Αυτό διήρκεσε περίπου δύο χρόνια.

Το έναυσμα για τη συγκεκριμένη προσπάθεια έδωσε μια ημερίδα με τίτλο: «[Δυναμικές μορφές εκπαίδευσης πέρα από την τυπική εκπαίδευση στην Κορινθία. Απόπειρα αλληλογνωριμίας, ανατροφοδότησης, ενίσχυσης και δικτύωσης](#)», την οποία διοργάνωσε τον Σεπτέμβριο του 2018 η Μονάδα Μεθοδολογίας Πολιτικών και Πρακτικών Επιμόρφωσης

και το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Εκπαιδευτική πολιτική: Σχεδιασμός, Οργάνωση και Διοίκηση του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου σε συνεργασία με τον Σύλλογο «Οι φίλοι των Κοινωνικών Φροντιστηρίων του Δήμου Κορινθίων», το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Άσσου Λεχαίου. Ακολούθησε τον Νοέμβριο του 2018 μια δεύτερη Ημερίδα από τον Δήμο Κορινθίων σε συνεργασία με την προαναφερθείσα Μονάδα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και θέμα «Η Κόρινθος στο πλαίσιο των Πόλεων που Μαθαίνουν». Με βάση την Ημερίδα αυτή γράφτηκε το πρώτο βιβλίο στα ελληνικά για τις Πόλεις που Μαθαίνουν με τίτλο «Πόλεις που Μαθαίνουν. Καλές πρακτικές, μεθοδολογίες και πολιτικές στην Αθήνα, Θέρμη, Κόρινθο, Λάρισα» (Μπαγάκης, Δεληγιάννης, Κουλαουζίδης, Ηλιοπούλου, 2019), για το οποίο έγινε βιβλιοπαρουσίαση με επιτυχία στην Κόρινθο και στην Αθήνα.

Εικόνα 1: Το πρώτο βιβλίο που εκδόθηκε στα ελληνικά το 2019 για τις «Πόλεις που Μαθαίνουν» από πρωτοβουλίες στην Κόρινθο

Μετά από αυτή την εισαγωγή θα προχωρήσουμε σε μια πρώτη, «τηλεγραφική» περιγραφή του τι είναι και τι δεν είναι οι τρεις πυλώνες που προαναφέρθηκαν για να αποφευχθεί η σύγχυση και η ταύτισή τους με φορείς ή με ρόλους που δεν είναι στους σχεδιασμούς μας. Το ίδιο θα ακολουθήσει και για άλλα σημαντικά στοιχεία που συνθέτουν την ταυτότητά μας ως Κόρινθος ενταγμένη Πόλη στο Δίκτυο της UNESCO, τα οποία οικοδομούμε σιγά σιγά και προσεκτικά, προσπαθώντας να βρούμε το βηματισμό μας εντός ενός Δικτύου αρκετά καινούργιου και γοητευτικού για μας. Στο πλαίσιο αυτό, το κείμενο ολοκληρώνεται με ένα στοίχημα αβέβαιης έκβασης, το οποίο τέθηκε στην εκδήλωση για την ένταξη της Κορίνθου στο Δίκτυο. Το στοίχημα αφορά στη δέσμευση για την προσπάθεια που αναλήφθηκε σχετικά με την Κόρινθο καθώς και τους όποιους καλούς οιωνούς υπάρχουν για την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος.

2. Οι τρεις πυλώνες του δικτύου μας

Πολύ συνοπτικά λοιπόν και όπως είχε προσδιοριστεί στην πρόταση ένταξης της Κορίνθου στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO των πόλεων που μαθαίνουν οι τρεις πυλώνες της είναι:

1. Ο πρώτος πυλώνας για την Κόρινθο είναι η εκπαίδευση με τη λογική της Διά Βίου Μάθησης, η οποία, ως μεγάλη «ομπρέλα», συμπεριλαμβάνει όλες τις μορφές εκπαίδευσης, όπως τυπική εκπαίδευση, μη τυπική εκπαίδευση και άτυπη μάθηση. Βέβαια θα πρέπει να επισημανθεί **ότι το δίκτυο δεν είναι:** Πανεπιστήμιο, δεν είναι σχολείο, δεν είναι Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας ή Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας ή ΚΕΔΙΒΙΜ/ΚΕΚ.

2. Ο δεύτερος πυλώνας για την Κόρινθο είναι ο Πολιτισμός όλων των μορφών (αρχαίος, νεότερος, σύγχρονος) αλλά δεν είμαστε: Πολιτιστικός φορέας της Περιφέρειας, του Δήμου, ή άλλος πολιτιστικός σύλλογος, Μουσείο, Αρχαιολογική υπηρεσία.

3. Ο τρίτος πυλώνας για την Κόρινθο είναι Τουρισμός όλων των μορφών αλλά δεν είμαστε: Οργανισμός τουρισμού σε επίπεδο περιφέρειας ή δήμου.

Εικόνα 2: Οι τρεις πυλώνες της Κορίνθου

3. Πού ανήκουμε, ποιοι μας συντονίζουν, υποστηρίζουν, ποιοι μας εποπτεύουν, ποιους ενημερώνουμε;

Αναφορικά με όσα αναφέρονται στον τίτλο αποσαφηνίζουμε ότι:

1. Ως Ομάδα του Δήμου Κορινθίων ανήκουμε στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO των Πόλεων που Μαθαίνουν.
2. Το Παγκόσμιο Δίκτυο συντονίζεται, υποστηρίζεται και εποπτεύεται από το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO που βρίσκεται στο Αμβούργο.
3. Η Ομάδα της Κορίνθου οφείλει να ενημερώνει και να συνεργάζεται με την Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO.

4. Τι είναι το Δίκτυο μας;

Επειδή η λειτουργία του Δικτύου στην Κόρινθο δεν είναι κάτι συνηθισμένο και εύκολα προσδιορίσιμο, ιδιαίτερα στη φάση της αρχικής ανάπτυξης στην οποία βρίσκεται τώρα, επισημαίνονται τα εξής:

1. Το δίκτυό μας ανήκει στον Δήμο Κορινθίων, βρίσκεται υπό την εποπτεία του Δημάρχου αλλά δεν αποτελεί δομή όπως οι συνήθεις ιεραρχικές, διοικητικές υπηρεσίες του Δήμου.

2. Πρόκειται για ένα ευέλικτο, ανοικτό Δίκτυο της UNESCO με αφετηρία τον Δήμο και την πόλη της Κορίνθου βασισμένο σε μεγάλο βαθμό στη **συμμετοχή, στην πρωτοβουλία, στον εθελοντισμό των πολιτών και φορέων της Κορίνθου.**

3. Έχει τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης με άλλες ενταγμένες πόλεις ανά τον κόσμο καθώς και με το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO στο Αμβούργο.

4. Δεν σκοπεύουμε, ούτε μπορούμε, ούτε ξέρουμε, να υποκαταστήσουμε ή να αντικαταστήσουμε άλλους θεσμούς που προαναφέραμε. Μπορούμε ενδεχομένως να **συνεργαστούμε και να ανοίξουμε ένα διάλογο μαζί τους και μεταξύ τους.**

5. Το Δίκτυο δεν είναι ΕΣΠΑ (το οποίο έχει να κάνει με την ενίσχυση και την ανάπτυξη των φτωχότερων περιοχών της ΕΕ), **δεν είναι αμιγές ευρωπαϊκό πρόγραμμα** (όπως π.χ. το Erasmus, το οποίο είναι πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης, το οποίο όμως εστιάζει στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Διάστασης στην Εκπαίδευση), **παρόλο που όλα αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν σε δραστηριότητες του δικτύου. Το Δίκτυο είναι Παγκόσμιο στο πλαίσιο της ανθρωπιστικής λογικής της UNESCO** καθώς και της επικαιροποιημένης και συγκεκριμενοποιημένης από την εμπειρία 229 πολύ διαφορετικών πόλεων **φιλοσοφίας, πολιτικής, μεθοδολογίας και πρακτικής της Διά Βίου Μάθησης (UNESCO, 2020).**

6. Συχνά υπάρχει σύγχυση με την έννοια του δικτύου επειδή ταυτίζεται με το διαδίκτυο ή με υλικές δικτυώσεις. Για να αρθεί αυτή η σύγχυση αναφέρεται ως χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι σήμερα τα δίκτυα αξιοποιούνται πολύ στην επαγγελματική ανάπτυξη γενικότερα και ιδιαίτερα στην περίπτωση των εκπαιδευτικών (Μπαγάκης, Νικολάου, Λαμπίδη, Σιγανού, Κονταξής, Χαλικόπουλος, 2021). **Δίκτυο σημαίνει πολλαπλοί, χαλαροί δεσμοί και όχι αυστηρές διοικητικές ή ιεραρχικές σχέσεις.** Στην περίπτωσή μας βέβαια έχει μια συγκεκριμένη φιλοσοφία και φυσιογνωμία, αυτήν της Διά Βίου Μάθησης, συγκεκριμενοποιημένη στο επίπεδο της Κορίνθου ως ενταγμένη πόλη με συγκεκριμένες στοχεύσεις.

Εικόνα 3: Μια μορφή δικτύου

7. Επισημαίνεται ότι το δίκτυο διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό **από τα κάτω (bottom-up), τοπικά (σε επίπεδο πόλεως/δήμου)**. Αυτό σημαίνει ότι **δεν υπάρχουν «προκάτ» ενέργειες αλλά τη δραστηριότητά μας θα πρέπει να την επεξεργαζόμαστε εμείς και να εδράζεται στις ανάγκες και τις επιδιώξεις της Κορίνθου** (Μπαγάκης, 2011).

Εικόνα 4: Σχηματοποίηση τού από κάτω προς τα πάνω (bottom-up)

Όπως προαναφέρθηκε, υπάρχει βέβαια δυνατότητα αλληλεπίδρασης τόσο με τις υπόλοιπες **229 πόλεις** του παγκόσμιου δικτύου όσο και **με το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO** (<https://www.korinthos.gr/learning-city/>).

Εικόνα 5: 229 πόλεις του Παγκόσμιου Δικτύου

Εικόνα 6: UNESCO Institute of Life Long Learning

Εικόνα 7: Το 2020 εντάχθηκαν 54 νέες πόλεις στο Παγκόσμιο Δίκτυο

5. Οι βασικές μας αξίες

Στην πρότασή μας που υποβάλαμε και εγκρίθηκε από την UNESCO τονίσαμε για την Κόρινθο αξίες/προσεγγίσεις όπως (UNESCO, 2020):

- 1. Ολιστική προσέγγιση:** Όλες οι μορφές εκπαίδευσης και επιδίωξη **συνεργειών** μεταξύ τους
- 2. Όλες οι ηλικίες:** Ανταπόκριση στις **εκπαιδευτικές ανάγκες** και τις **επιδιώξεις των πολιτών** κάθε ηλικίας
- 3. Συμπεριληπτική προσέγγιση:** Πρόσβαση όλων στη **Διά Βίου Μάθηση** συμπεριλαμβανομένων **ατόμων με ειδικές ανάγκες, με μαθησιακές δυσκολίες ή ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες και ευάλωτες ομάδες**

4. Ποιοτικές προσεγγίσεις: Καινοτόμες, αποτελεσματικές, δημοκρατικές

Ακολουθεί παράδειγμα ολιστικής θεώρησης για πολλές και διαφορετικές μορφές εκπαίδευσης και μάθησης όπως και φορέων τους στην Κόρινθο.

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟ		
ΤΥΠΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΜΗ ΤΥΠΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΑΤΥΠΗ ΜΑΘΗΣΗ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό)	ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ (Ιδιωτικά, Κοινωνικό)	ΜΝΗΜΕΙΑ, ΜΟΥΣΕΙΑ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ (Γυμνάσιο, ΓΕΛ, ΕΠΑΛ)	ΚΕΔΙΒΙΜ/ΚΕΚ (Δημόσια, Ιδιωτικά)	ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
ΜΕΤΑΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ (ΙΕΚ, δημόσια, Ιδιωτικά)	ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΚΕΠΑΠ)	ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ (ΤΚΕΠ, ΠΕΔΙΣ)	ΜΟΥΣΕΙΑ	
	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ	
	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ, ΟΜΑΔΕΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	
	ΔΙΟΛΚΟΣ/ΟΚΑΝΑ	

Εικόνα 8: Παράδειγμα ολιστικής θεώρησης για πολλές και διαφορετικές μορφές εκπαίδευσης και μάθησης όπως και φορέων τους στην Κόρινθο

Στη συνέχεια υπάρχει παράδειγμα το οποίο έχει ληφθεί από το επιχειρησιακό πρόγραμμα του Δήμου Κορινθίων με ολιστική θεώρηση διαφορετικών μορφών εκπαίδευσης, πολιτισμού και αθλητισμού και φορέων τους στην Κόρινθο.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΗΜΟΥ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
Νηπιαγωγεία	32
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	25
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	17
ΣΔΕ	1
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	
Πολιτιστικές εκδηλώσεις	45
Φεστιβάλ	6
Καρναβάλια	2
Σύλλογοι πολιτιστικοί	55
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	
Αθλητικοί Σύλλογοι	46
Διοργανώσεις-Εκδηλώσεις-Οργανώσεις	24

Εικόνα 9: Παράδειγμα ολιστικής θεώρησης διαφορετικών μορφών εκπαίδευσης, πολιτισμού και αθλητισμού και φορέων τους στην Κόρινθο

6. Πλαίσιο δυνητικής δραστηριοποίησής μας

Ένα θεμελιώδες ερώτημα, το οποίο τίθεται και επανατίθεται σε μας είναι **το πού, το πώς και σε τι μπορεί να ενεργοποιηθεί το δίκτυο της Κορίνθου** όταν παρά τα 229 παραδείγματα των διαφορετικών ενταγμένων πόλεων **δεν υπάρχουν μαγικές «συνταγές» ή προσδιορισμένες δράσεις που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν, αφού κάθε πόλη έχει τη δική της ιδιαίτερη ταυτότητα, κουλτούρα, πλεονεκτήματα μειονεκτήματα**. Ακολουθούν πρώτες και όχι τελειωτικές απαντήσεις, τις οποίες μπορούμε να δώσουμε ως δίκτυο της Κορίνθου.

1. Καταγραφή αναγκών
2. Ενεργοποίηση και συμμετοχή δημοτών
3. Ανάδειξη θετικών πρακτικών, πρωτοβουλιών, καινοτομιών
4. Ενίσχυση σημαντικών φορέων (π.χ. το Κοινωνικό Φροντιστήριο της Κορίνθου)

5. Ανάληψη θετικών πρωτοβουλιών
6. Χαρτογράφηση φορέων και δυνατοτήτων του κάθε πυλώνα
7. Διερεύνηση υπαρκτών προβλημάτων
8. Ενίσχυση ευάλωτων ομάδων (φυλακισμένων, προσφύγων)
9. Ενίσχυση και δημιουργία δικτύων
10. Διατομεϊκός διάλογος (π.χ. διάλογος πανεπιστήμιου με τη σχολική εκπαίδευση)
11. Σεμινάρια, ημερίδες, workshops, συνέδρια
12. Εκδηλώσεις (π.χ. χορωδία ηλικιωμένων), φεστιβάλ (π.χ. για τη Διά Βίου Μάθηση)
13. Διαγωνισμοί

7. Τι μας προσφέρει η ένταξή μας στο Παγκόσμιο Δίκτυο;

Ένα άλλο θεμελιώδες ερώτημα, το οποίο τίθεται πολύ συχνά είναι το τι μπορεί να προσφέρει η ένταξή μας στο Παγκόσμιο Δίκτυο; Δεν θα μπορούσαμε να κάνουμε όσα προαναφέρθηκαν και στο πλαίσιο μιας απλής ομάδας πολιτών της Κορίνθου;

Μια απάντηση που μπορεί να δοθεί αναφορικά με την ιδιαιτερότητα του Δικτύου της UNESCO για την περίπτωση της Κορίνθου βασίζεται στις δυνατότητες που παρέχονται από τα παρακάτω:

1. Καλά παραδείγματα από άλλες πόλεις εντός και εκτός Ελλάδας
2. Συνεργασία με το Ινστιτούτο της Διά Βίου Μάθησης της UNESCO στο Αμβούργο
3. Σχετικά εργαλεία, φιλοσοφία, διεθνείς έρευνες, webinars, κείμενα, videos
4. Συνεργασίες εντός και εκτός Ελλάδας
5. Το κύρος και η αναγνώριση της UNESCO εντός και εκτός Ελλάδας
6. Η δυνατότητα συγκρότησης της ομάδας με κύρος, μέσα, πληροφόρηση και με την τοπική διάσταση
7. Τον επικαιροποιημένο και εμπλουτισμένο με τη διεθνή εμπειρία προσανατολισμό της Διά Βίου Μάθησης της UNESCO στο πλαίσιο των 229 Πόλεων που μαθαίνουν (UNESCO, 2020).

8. Το στοίχημα που βάζουμε σήμερα

Στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Δικτύου υπάρχουν ενδιαφέροντα, **καλά παραδείγματα σημαντικών αλλαγών ακόμα και σε μη ανεπτυγμένες πόλεις όπως το Medellín της Κολομβίας, όπου πραγματοποιήθηκε το συνέδριο του Παγκόσμιου Δικτύου το 2019.**

Σήμερα βάζουμε ένα μεγάλο στοίχημα για να αναπτύξουμε σημαντική δράση στην Κόρινθο. Δεν είναι φυσικά σίγουρο ότι θα το κερδίσουμε. Δεσμευόμαστε όμως να εργαστούμε με αυτόν τον στόχο!

Υπάρχουν βέβαια κάποια ενθαρρυντικά στοιχεία για την προσπάθειά μας όπως (<https://www.korinthos.gr/learning-city/>):

1. Βασισμένοι σε ημερίδα του δικού μας Δήμου εμπνευστήκαμε, αποφασίσαμε και γράψαμε το πρώτο βιβλίο που εκδόθηκε στα ελληνικά για τις Πόλεις που Μαθαίνουν το 2019.
2. Υπάρχει στην Κόρινθο ένας αριθμός αξιόλογων ευαισθητοποιημένων πολιτών που είναι έτοιμοι να ενεργοποιηθούν.
3. Έχουν ήδη εδραιωθεί ουσιαστικές συνεργασίες με άλλες ενεργές, ενταγμένες, ελληνικές πόλεις καθώς και με ειδικούς της Διά Βίου Μάθησης σε όλη την Ελλάδα και όχι μόνο.
4. Υπάρχει πολύ ισχυρή πολιτική στήριξη πρωτίστως του Δημάρχου του κ. Βασίλη Νανόπουλου καθώς και των εμπλεκόμενων αντιδημάρχων
5. Η Κόρινθος ήταν η **μοναδική ελληνική πόλη** που εντάχθηκε στο παγκόσμιο δίκτυο τα τελευταία δύο χρόνια. Αυτό αναδεικνύει μια δυναμική και προοπτικές.
6. Είναι κοινός τόπος δε ότι **η δυναμική ομάδων και δικτύων καθώς και η συμμετοχή των πολιτών έχουν μια φοβερή ισχύ. Το κρυμμένο κεφάλαιο που εμπεριέχουν μοιάζει με κοιμώμενο γίγαντα που σταδιακά μπορεί να αφυπνιστεί.**

Καλή μας τύχη!

Βιβλιογραφία

- Μπαγάκης, Γ. (επιμ.) (2011). *Θεσμοθετημένες και νέες μορφές επιμόρφωσης. Προς αναζήτηση συνέργειας και καλών πρακτικών*. Αθήνα: Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (Ο.ΕΠ.ΕΚ.)
- Μπαγάκης, Γ., Νικολάου, Ν., Λαμπίδη, Α., Σιγανού, Α., Κονταξής, Α., Χαλικόπουλος, Α. (επιμ.) (2021). Η συμβολή των ψυχολόγων, του συμβούλου καθηγητή και της δικτύωσης στη διαχείριση τάξης. Μαθήματα από την υλοποίηση του προγράμματος «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ» (ΜΝΑΕ) 2017-2019 και όχι μόνο. *Πρακτικά Πανελλήνιου Διαδικτυακού Επιστημονικού Συνεδρίου-Συμποσίου/ Όψεις του σύγχρονου σχολείου: Η διαχείριση της σχολικής τάξης. Τόμος Α*. Αθήνα: 4ο ΠΕΚΕΣ Αττικής. <https://blogs.sch.gr/4pekesat/praktika-panellinioy-diadiktyakoy-epistimonikoy-synedrioy-symposioly-opseis-toy-sygchronoy-scholeioy-i-diacheirisi-tis-scholikis-taxis/>
- Μπαγάκης, Γ., Δεληγιάννης, Δ., Κουλαουζίδης, Γ., Ηλιοπούλου, Μ. (επιμ.) (2019). *Πόλεις που Μαθαίνουν. Καλές πρακτικές, μεθοδολογίες και πολιτικές στην Αθήνα, Θέρμη, Κόρινθο και Λάρισα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- UNESCO (2020). *Embracing a culture of Life Long Learning*. Αμβούργο: UNESCO Institute of Life Long Learning. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374112>

2. Η ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ «ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ». ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΓΜΑ

ΑΡΙΣΤΕΑ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Γεωπόνος, Διευθύντρια του Ενιαίου
Ειδικού επαγγελματικού Γυμνασίου-
Λυκείου Λουτρακίου

ΟΛΓΑ ΚΟΝΟΜΟΔΗ-ΘΩΜΑ

Δασκάλα, 10ο Δημοτικό
Σχολείο Κορίνθου

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΑΓΑΚΗΣ

Ομότιμος καθηγητής στο Τμήμα
Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής
Πολιτικής του Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου και Ειδικός Σύμβουλος
του Δημάρχου Κορινθίων
για τις Πόλεις που Μαθαίνουν

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Αντιδήμαρχος Παιδείας και Πολιτισμού
Δήμου Κορινθίων

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Φιλολόγος, Διευθύντρια του Γενικού
Λυκείου Αγίων Θεοδώρων

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΑΚΗΣ

Μαθηματικός, Αντιπρόεδρος Σχολικής
Επιτροπής της Δευτεροβάθμιας
Εκπαίδευσης του Δήμου Κορινθίων
και Σύμβουλος του Δημάρχου
για θέματα Διά Βίου Μάθησης
και Παιδείας

ΣΟΦΙΑ ΣΚΑΖΑ

Φιλολόγος, 2ο Γενικό Λυκείου Κορίνθου

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΙΩΤΑΚΗΣ

Ειδικό Διδακτικό Προσωπικό,
Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής
Πολιτικής του Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

Ο πυλώνας της εκπαίδευσης στην Κόρινθο στο πλαίσιο των «Πόλεων που Μαθαίνουν» έχει πολλά πλεονεκτήματα, τα οποία σχετίζονται με την ύπαρξη δύο πανεπιστημιακών τμημάτων στην Κόρινθο, με το υψηλό μορφωτικό επίπεδο της Κορινθίας. Στην πρόταση που εγκρίθηκε από την UNESCO δόθηκε έμφαση στις κοινότητες μάθησης, στα δίκτυα, στις συνέργειες και συνεργασίες, στον διατομικό διάλογο. Αυτά αφορούν άτομα και φορείς που συνδέονται με την **τυπική εκπαίδευση** όπως εκπαιδευτικούς, σχολεία, υποστηρικτικές δομές και διευθύνσεις πρωτοβάθμιας

και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και αντίστοιχα της **μη τυπικής εκπαίδευσης** όπως τα Μουσεία, το Κοινωνικό φροντιστήριο κ.ά. Αφορά βέβαια και την **άτυπη μάθηση** που σχετίζεται με εκπαιδευτικά δίκτυα, κοινωνικά δίκτυα, τον ελεύθερο χρόνο κ.ά.

Κάποιες πρώτες σκέψεις του πυλώνα της εκπαίδευσης, οι οποίες όμως θα διαμορφωθούν πιο συγκεκριμένα και θα οριστικοποιηθούν σε επόμενο χρόνο σχετίζονται με:

- Την υποστήριξη, επιμόρφωση και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών
- Σχολή γονέων
- Την πολιτειότητα και τη συμμετοχή των μαθητών
- Τη σύνδεση του Πανεπιστημίου με τη σχολική εκπαίδευση
- Φεστιβάλ Διά Βίου Μάθησης
- Εκπαίδευση τρίτης ηλικίας

3. Η ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

MARIA ΜΕΞΙΑ

Διευθύντρια Ιστορικού-Λαογραφικού Μουσείου Κορίνθου

MARIA ΠΕΤΡΑΚΑΚΗ

Επιμελήτρια Ιστορικού-Λαογραφικού Μουσείου Κορίνθου

Στο πλαίσιο της ένταξής της στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO των Πόλεων που Μαθαίνουν, η πόλη της Κορίνθου έθεσε τον Πολιτισμό ως έναν από τους τρεις πυλώνες για την ανάπτυξή της.

Η μακρά ιστορία της περιοχής και ο πλούσιος αρχαίος, νεότερος και σύγχρονος πολιτισμός της, αποτελούν μία έμφυτη δυναμική της πόλης για την περαιτέρω ενδυνάμωση της πολιτιστικής της ζωής και της πνευματικής ευημερίας των πολιτών της.

Ως μέλη της ομάδας που ορίστηκε για την ενεργοποίηση του δικτύου της Κορίνθου στον τομέα του Πολιτισμού, δίνουμε ένα πρώτο στίγμα για τη λειτουργία μας, σχεδιάζοντας ένα πρόγραμμα μακράς διάρκειας, με χαρακτηριστικά ευελιξίας και ανοικτότητας, που θα φέρει σε διάλογο, σε συνεργασία και σε παραγωγή έργου διάφορους χώρους πολιτισμού της πόλης και ομάδες πολιτών της.

Το πρόγραμμα θα έχει αφετηρία έρευνας, αναζήτησης και δημιουργίας τα οδωνύμια της πόλης, και θα οδηγήσει μέσα από σειρά πολιτιστικών και εκπαιδευτικών δράσεων στην ανάδειξη ιστορικών γεγονότων

και εξεχουσών προσωπικοτήτων από την αρχαία, νεότερη και σύγχρονη ιστορία.

Επιδίωξή μας είναι η συνομιλία και αλληλεπίδραση διαφορετικών επιστημονικών πεδίων και όλων των μορφών εκπαίδευσης και μάθησης της πόλης (τυπική-μη τυπική εκπαίδευση και άτυπη μάθηση), με την εμπλοκή μουσείων και χώρων πολιτισμού, εκπαιδευτικών και μαθητών, ιστορικών, αρχαιολόγων, αρχιτεκτόνων, καλλιτεχνών, μουσικών, φωτογράφων, βιβλιοπωλείων και όσων άλλων πολιτών και φορέων εντός και εκτός αυτής επιθυμούν να συνεισφέρουν δημιουργικά στην πραγμάτωσή του.

Οι δράσεις που θα πραγματοποιηθούν θα αφορούν στην πρόσκληση καλλιτεχνών για τη δημιουργία έργων εμπνευσμένων από τις οδούς της πόλης, στη γνωριμία μαθητών με την ιστορία των δρόμων γύρω από τα σχολεία τους (με τη μορφή μικρών εκπαιδευτικών project), στην παραγωγή ιστορικών κειμένων, αλλά και σε διαλέξεις, αφηγήσεις, μουσικές παραστάσεις και άλλα, με στόχο την ανάδειξη άγνωστων πτυχών της ιστορίας της Κορίνθου.

Τα παράγωγα αυτού του προγράμματος θα έχουν τόσο φυσική μορφή (εγκατάσταση έργων τέχνης στους δρόμους της πόλης και έντυπες εκδόσεις), όσο και ηλεκτρονική μορφή (δημιουργία ψηφιακής εφαρμογής για κινητές συσκευές με έργα τέχνης και κείμενα που θα αφορούν σε τοπόσημα της πόλης).

Αυτό που οραματιζόμαστε είναι η λειτουργία της Κορίνθου ως μίας ανοιχτής έκθεσης – ενός γνωστικού περιπάτου για όλους όσους ζουν, κινούνται και επικοινωνούν μέσα σε αυτή, γεγονός το οποίο θεωρούμε ότι θα ενισχύσει την ταυτότητα της τοπικής κοινωνίας και θα αποτελέσει μία πολιτιστική και εκπαιδευτική παρακαταθήκη για τους πολίτες της.

Υπάρχουν και άλλες σκέψεις για διαφορετικά προγράμματα, εκδηλώσεις και συνεργασίες που στο μέτρο που θα ωριμάζουν θα κοινοποιούνται.

4. Η ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ. ΠΡΩΤΕΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΑΣ ΠΙΕΤΡΗΣ

Αντιδήμαρχος Τουρισμού Δήμου Κορινθίων

ΓΑΡΥΦΑΛΙΑ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθύντρια Ανάπτυξης Δήμου Κορινθίων

Η ομάδα της Κορίνθου για τον Τουρισμό στο πλαίσιο των «Πόλεων που Μαθαίνουν» επιθυμεί να ενισχύσει και να αναπτύξει όλες τις μορφές τουρισμού της πόλης (πολιτιστικός, εκπαιδευτικός, θρησκευτικός, ιαματικός και άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού), μέσα από δράσεις οι οποίες είναι σύμφωνες με τις αρχές του δικτύου της UNESCO και ταυτόχρονα εναρμονισμένες με το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Τουριστικής Προβολής, σε τοπικό επίπεδο.

Μέσα από τις πρώτες συναντήσεις της ομάδας αναδείχθηκαν οι παρακάτω ειδικοί στόχοι για τις δράσεις που θα σχεδιαστούν:

α) Δημιουργία κινήτρων για όλους τους κατοίκους της Κορίνθου, χωρίς αποκλεισμούς και ανεξάρτητα από την ηλικία, εθνικότητα, φύλο ή κοινωνική κατάσταση, για την από κοινού με τον Δήμο προσπάθεια ενδυνάμωσης και ανάδειξης της σύγχρονης ταυτότητας της Κορίνθου, με σεβασμό στην πλούσια παράδοση, την ιστορία της, την πολιτιστική της κληρονομιά και τη φυσική της ομορφιά.

β) Συνεργασία των φορέων τουρισμού της Κορίνθου με ενεργούς κατοίκους, οι οποίοι ενδιαφέρονται να μάθουν καλύτερα τον τόπο τους

και να τον προβάλουν ως ελκυστικό προορισμό για τον επισκέπτη και νοσταλγικό προορισμό για τον απόδημο Έλληνα.

γ) Επαφή της Κορίνθου με άλλες πόλεις του Δικτύου, με σκοπό την ανταλλαγή ιδεών και καλών πρακτικών προβολής ενός τόπου.

δ) Τουριστική αξιοποίηση και προβολή των δράσεων των ομάδων της Εκπαίδευσης και του Πολιτισμού.

Μία πρώτη δράση η οποία σχεδιάζεται να ενεργοποιηθεί βραχυπρόθεσμα, είναι η διοργάνωση διαγωνισμού φωτογραφίας με τίτλο: “Ηλιο-βασίλεμα και Κόρινθος”. Η δράση θα απευθύνεται σε νέους του Δήμου Κορινθίων και σε μαθητές των σχολείων του Δήμου.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΑΓΑΚΗΣ

Ομότιμος Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής
και Εκπαιδευτικής Πολιτικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου,
Ειδικός Σύμβουλος του Δημάρχου Κορινθίων για τις Πόλεις που Μαθαίνουν

Ο σχεδιασμός για την εκδήλωση της ένταξης της Κορίνθου στο Δίκτυο της UNESCO των Πόλεων που Μαθαίνουν ήταν –αν επρόκειτο να γίνει εφικτό– οι σύντομες παρουσιάσεις της εκδήλωσης να ενταχθούν σε μια ηλεκτρονική έκδοση (όταν πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση μάλιστα δεν είχαμε ούτε ιστοσελίδα ως Κόρινθος ενταγμένη πόλη για να την αναρτήσουμε).

Με την ενθάρρυνση της πολυπληθούς συμμετοχής στην εκδήλωση, των ενθαρρυντικών δηλώσεων της Προέδρου της Ελληνικής Επιτροπής για την UNESCO κας Παπαχριστοπούλου-Τζιτζικώστα, την αμέριστη συμπαράσταση του Δημάρχου Κορινθίων κ. Βασίλη Νανόπουλου, την εξαιρετική συνεργασία με τις Εκδόσεις Γρηγόρη προχωρήσαμε στην ηλεκτρονική αυτή έκδοση.

Τα κείμενα που έφτασαν σε εμάς από όσους έκαναν παρουσιάσεις στην εκδήλωση της ένταξης της Κορίνθου ήταν πολύ πιο πλούσια από ό,τι οι παρουσιάσεις τους. Ειλικρινά ενθουσιάστηκα όταν διάβασα κάποια από αυτά. Νομίζω αποτελούν μια σημαντική παρακαταθήκη για τη δράση μας στην Κόρινθο, ίσως δε επίσης για τη δράση και άλλων ελληνικών Πόλεων που Μαθαίνουν. Κομίζουν σημαντικά στοιχεία για να καταλάβουμε και να εφαρμόσουμε όλοι μας ουσιαστικά –και όχι μόνο για το θεαθῆναι ή για την απορρόφηση κονδυλίων– τη Διά Βίου Μάθηση στη

χώρα μας, ορμώμενοι από το τοπικό επίπεδο της πόλης όπου δραστηριοποιούμαστε.

Στο πλαίσιο αυτό οι καλές πρακτικές άλλων πόλεων, τα ζητήματα που θέτουν, οι πειραματισμοί τους με τις επιτυχίες τους και οι αποτυχίες τους, οι θεωρητικές και μεθοδολογικές αναζητήσεις τους μπορούν να μας βοηθήσουν, όχι βέβαια για να αντιγράψουμε κάτι, γιατί αυτά δεν αντιγράφονται. Ενδεχομένως όμως «αντιγράφονται» ή «κλέβονται» ή εμπλουτίζουν την σκέψη μας ώστε να βρούμε λύση στον κάθε σχεδιασμό ή στο ζήτημα που μας απασχολεί, σε κάθε πρωτοβουλία που παίρνουμε, σε κάθε πρακτική μας, σε κάθε προτεραιότητα που θέτουμε ή σε κάθε πολιτική που εφαρμόζουμε με τελικό στόχο πάντα το να αλλάξει θετικά μια πόλη και οι πολίτες της.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

- ✓ Την **κα Αικατερίνη Παπαχριστοπούλου-Τζιτζικώστα**, τον **κ. Κωνσταντίνο Παγκράτη από την UNESCO**, όλους τους ομιλητές, όλους τους μετέχοντες στην εκδήλωση έναρξης, όλη την Ομάδα Κορίνθου για τις Πόλεις που Μαθαίνουν.
- ✓ Τους προηγούμενους αιρετούς του Δήμου Κορινθίων με τους οποίους ξεκίνησε η προσπάθειά μας: Τους πρώην αντιδημάρχους **κ. Ανδρέα Ζώγκο** και **κ. Κώστα Παρτσινέβελο** καθώς και τον πρώην Δήμαρχο **κ. Αλέξανδρο Πνευματικό**.
- ✓ Το Κοινωνικό Φροντιστήριο του Δήμου Κορινθίων, το οποίο καλλιέργησε ένα κλίμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας και ιδιαίτερα τον **κ. Νίκο Ξένο** και τον **κ. Βλάση Ανδρικόπουλο**, κ.ά.
- ✓ Την **κ. Μαρία Πετρακάκη** και την **κ. Γαρυφαλία Χριστοπούλου**, οι οποίες δύο και πλέον χρόνια ακούραστα και αδιάλειπτα βοήθησαν την προσπάθειά μας.

- ✓ Τον **κ. Θύμιο Τσαρμπό** που στήριξε καθοριστικά πάρα πολλές φορές την προσπάθειά μας.
- ✓ Πάρα πάρα πολλούς άλλους που είναι αδύνατο να τους αναφέρουμε εδώ.
- ✓ Τελευταίο αλλά ίσως το πιο σημαντικό, ευχαριστούμε τον νυν Δήμαρχο Κορινθίων **κ. Βασίλη Νανόπουλο**, που αγκάλιασε από την πρώτη στιγμή την προσπάθειά μας, ακόμα και πριν εκλεγεί δήμαρχος, καθώς και τους εμπλεκόμενους αντιδημάρχους **κ. Ευάγγελο Παπαϊωάννου** και **κ. Τιμοθέοντα Πιέτρη**, οι οποίοι αποτελούν μέλη της αρχικής ομάδας της Κορίνθου Πόλη που Μαθαίνει.

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΠΟΥ ΜΑΘΑΙΝΕΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η εκκίνηση της Κορίνθου

Το βιβλίο προέκυψε από σχετική διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα: Η ένταξη της Κορίνθου στο Παγκόσμιο Δίκτυο της UNESCO των Πόλεων που Μαθαίνουν και η συμμετοχή των Κορινθίων. Η εκδήλωση διοργανώθηκε από τον Δήμο Κορινθίων ως μέλος του Παγκοσμίου Δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν της UNESCO. Πραγματοποιήθηκε με τεράστια επιτυχία και περισσότερους από 120 μετέχοντες.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Δήμαρχος Κορινθίων κ. Βασίλειος Νανόπουλος, η Πρόεδρος της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής της UNESCO κα Παπαχριστοπούλου-Τζιτζικώστα, ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου κ. Αθανάσιος Κατσής.

Τα κείμενα του βιβλίου έγραψαν ειδικοί της Δια Βίου Μάθησης και των Πόλεων που Μαθαίνουν από την Ελλάδα το εξωτερικό.

Σε αυτά αναδεικνύονται θεωρητικά, μεθοδολογικά, ιστορικά στοιχεία του Δικτύου των Πόλεων που Μαθαίνουν στο ελληνικό πλαίσιο, δυνατότητες που παρέχει, καλά παραδείγματα αξιοποίησης του δικτύου από διαφορετικές ελληνικές και ξένες πόλεις, ορισμένες από τις οποίες είναι βραβευμένες. Επίσης παρουσιάζεται το δίκτυο με τη διεθνή του προοπτική όπως συντονίζεται από το Ινστιτούτο Διά Βίου Μάθησης της UNESCO στο Αμβούργο. Τέλος, παρουσιάστηκε η θεώρηση της Κορίνθου για το δίκτυο αυτό και οι πυλώνες του στην Κόρινθο (Εκπαίδευση, Πολιτισμός και Τουρισμός).

ISBN 978-960-612-363-4

9 789606 123634